

Ochrana kulturních památek

Bc. Jitka Rajnohová

Diplomová práce
2011

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jitka RAJNOHOVÁ**
Osobní číslo: **M09799**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Ochrana kulturních památek**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- **Charakterizujte současný systém financování ochrany kulturních památek.**

II. Praktická část

- **Analyzujte potřeby fungování vybrané kulturní památky a navrhňte odpovídající model jejího financování dle současné právní úpravy.**
- **Na základě zjištění definujte klady a zápory principů financování kulturních památek a navrhňte možná řešení.**

Závěr

Rozsah diplomové práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- [1] BAKEŠ, M. a kol. Finanční právo. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 741 s. ISBN 80-7179-431-7.
- [2] DVOŘÁK, M. Katechismus památkové péče. Praha: Národní památkový ústav, 2004. 196 s. ISBN 80-86234-55-X.
- [3] JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo : Zvláštní část. 6. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 399 s. ISBN 978-80-210-4847-8.
- [4] ZÍDEK, M., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1. vyd. Praha: ABF, 2005. 248 s. ISBN 80-86905-10-1.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jana Jurníková, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **28. března 2011**
Termín odevzdání diplomové práce: **2. května 2011**

Ve Zlíně dne 28. března 2011

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí:
 - bez omezení;
 - pouze prezenčně v rámci Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování učebních prací

(1) Vysoká škola nesvélečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, časopisů, zprávy, Zprávy zveřejněním mohou vznikat předtím vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce nesvélečně uchovávat a obhajobě musí být též nepřímě při pracovních úkonech před komisí oponentů; zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výzvy, opisy nebo rozmnožky.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3

(3) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, aťže-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu či výuce nebo k vlastní potřebě díla vypracované studentem ho splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho studijního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školské dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpovídá-li autor školního díla užití svému, lze vnitřním předpisem, mohou se tyto osoby domáhat náhrady škýbějícího poškození jeho díla u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohou užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše):
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 28.4.2011

Jana Janková

⁴ zákon č. 171/2009 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o ochraně některých blízkých podobných tvorů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, § 60 Stanba díla.

(2) Nemá-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jen autor školního díla z výsledků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to, pokud okolnosti až do jejich skutečné výše, přičemž se omezuje k výši odpovídající množství školního nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Abstrakt česky:

Předmětem diplomové práce je problematika ochrany kulturních památek a státní památkové péče, která je velmi rozsáhlá. Ve své práci jsem se pokusila podat přehledný rozbor právně relevantní problematiky státní památkové péče a postihnout nejmarkantnější nedostatky a mezery v právní úpravě. Podstatnou pozornost zaměřím na výběru možností a způsobům financování ochrany kulturních památek a památkové péče. Práce je rozdělena na teoretickou část a část praktickou. Teoretická část obsahuje základní pojmy, historický vývoj památkové péče, různé nástroje právní ochrany kulturních památek, evidenci kulturních památek, povinnosti vlastníků, finanční péči kulturních památek. Dále pak mapuje také ochranu kulturních památek na mezinárodní úrovni pod záštitou organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO).

V praktické části uvádím studii výkonu státní památkové péče na příkladu města Bystřice pod Hostýnem.

Klíčová slova: Kulturní památka, státní památková péče, vlastník kulturní památky, zákon o státní památkové péči, Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu.

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce:

This diploma thesis deals with the questions of heritage preservation and national monument conservation, which is very extensive. In my thesis, I tried to give a general analysis of legally relevant problems of national monument conservation and give an account of the most striking drawbacks of legal regulations. Essentially, I focused on the choice of possibilities and the ways of how to finance the heritage preservation. The thesis is divided into two parts: theoretical and practical. The theoretical part involves basic concepts, the historical evolution of heritage preservation, the instruments of legal protection of national monuments, historic landmark statistics, the owners responsibilities and financial care of nati-

onal monuments. It also outlines the heritage preservation on an international level under the auspices of UNESCO.

In the practical part, the study of the execution of heritage preservation on the example of the town of Bystřice pod Hostýnem is introduced.

Keywords: Cultural monument, relik, state monument preservativ, owner of the cultural monument, Monument conservation act, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce paní JUDr. Janě Jurníkové, Ph.D. za odborné vedení při zpracování této diplomové práce. Dále děkuji paní Bc. Evě Nedělníkové z oddělení Městského muzea v Bystřici pod Hostýnem a panu Zdeňkovi Šromovi z odboru Regionálního rozvoje za poskytnuté informace, odborné rady, praktické připomínky a obětovaný čas.

Motto:

„Vědění je poklad, ale praxe je klíč k němu.“ (Thomas Fuller)

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I. TEORETICKÁ ČÁST	13
1. KULTURNÍ PAMÁTKA A NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKA	14
1.1. Kulturní památka.....	14
1.2. Národní kulturní památka.....	14
1.3. Prohlášení věci za kulturní památku.....	14
1.4. Zrušení prohlášení za kulturní památku.....	15
2. PAMÁTKOVÁ PÉČE	16
2.1. Pojem památková péče.....	16
2.2. Historický vývoj památkové péče	17
2.3. První památkový zákon v ČR.....	22
2.4. Právní úprava současné památkové péče.....	26
3. OCHRANA KULTURNÍCH PAMÁTEK	30
3.1. Ochrana jednotlivých objektů.....	30
3.1.1. Kulturní památky.....	30
3.1.2. Národní kulturní památky.....	32
3.2. Územní památková ochrana.....	33
3.2.1. Památkové rezervace.....	33
3.2.2. Památkové zóny.....	34
3.3. Ochranné pásmo.....	34
3.4. Evidence kulturních památek.....	35
3.5. Státní památková péče, organizační struktura a povinnosti orgánů VS.....	36
3.6. Povinnosti vlastníka kulturní památky, jeho právní postavení.....	38
3.7. Obnova kulturních památek.....	39
4. FINANČNÍ PÉČE O KULTURNÍ PAMÁTKY	41
4.1. Přímá finanční pomoc.....	43
4.2. Nepřímá finanční pomoc.....	46
4.3. Jiné způsoby financování památkové péče.....	47
4.4. Evropské finanční zdroje a Evropské fondy.....	48
5. UNESCO	51

II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	54
6. PŘÍPADOVÁ STUDIE – ZÁMEK V BYSTRICI POD HOSTÝNEM.....	55
6.1. Obec Bystřice pod Hostýnem.....	55
6.1.1. Kulturní památky v Bystřici pod Hostýnem.....	56
6.2. Renesanční zámek v Bystřici pod Hostýnem.....	57
6.2.1. Historie zámku, vlastnické vztahy a přetváření podstaty objektu.....	58
6.2.2. Zámek po roce 1945.....	64
6.3. Správa a financování zámku v Bystřici pod Hostýnem.....	67
6.3.1. Od roku 2006 po současnost.....	67
6.3.2. Budoucí možnosti financování zámku.....	73
6.3.3. Další plánované kroky obnovy zámku a její financování.....	74
6.3.4. Využití objektu do budoucna.....	75
6.4. Reklama, cestovní ruch a infrastruktura.....	76
6.5. Shrnutí.....	78
7. PROBLEMATIKA FINANCOVÁNÍ KULTURNÍCH PAMÁTEK.....	80
8. ZÁVĚR.....	81
9. RESUME.....	83
10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	85
11. SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	90
12. SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ.....	91

ÚVOD

Jako téma své diplomové práce jsem si vybrala ochrana kulturních památek, přestože k problému ochrany kulturních památek bylo již mnoho napsáno. Podle mého názoru se v poslední době toto téma stává stále aktuálnější, diskutabilnější zejména s potřebou vzniku nového zákona o státní památkové péči a také tím, že je s ním spojena řada nevyřešených otázek, které jsou zaměřeny právě na související legislativu, na jejich financování či restaurování.

Kultura je naší součástí, je považována za důležitý a zároveň neodmyslitelný prvek společnosti, který plní nezastupitelnou funkci. Je nutností památky chránit a zachovávat je v co nejlepším stavu pro budoucí generace. Zajímavé je, že Ottův slovník naučný (XIX, 1902) vůbec pojem památky neuvádí. Zná jen památník (pomník, památník jako kniha). Přesto existuje nepřehledné množství definic kulturní památky. Uveďme snad pouze definici ze zákona o státní památkové péči. Podle ní jsou kulturní památky významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti pro jejich hodnoty (historické, umělecké, vědecké, technické). Jak už jsem výše uvedla, základním právním předpisem ochrany kulturních památek a ostatních složek památkového fondu v České republice je zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. I když zákon prošel několika novelami, je tento zákon v současné době nedostatečný a zastaralý. Péči o kulturní památky bychom neměli chápat jenom jako povinnost, ale především jako morální zodpovědnost. Co se podaří zachovat z dosud poměrně bohatého kulturního dědictví, záleží na každém z nás. Umělecké, historické, technické, archeologické, přírodní a další památky po staletí obohacují dochované životní prostředí historických sídel a krajiny a přispívají k obecné vzdělanosti a všestrannému rozvoji národa. Úroveň péče o ně vyjadřuje v současném světě mimo jiné i vyspělost společenského systému a demokracie v dané zemi.¹

Kulturní památky a památkově chráněná území jsou v České republice jedním z nejvýznamnějších cílů domácího a zejména cizineckého ruchu, který přináší potřebné finanční zdroje. Proto bychom se měli snažit jakoukoliv cestou o zlepšení současného sys-

¹ KAIGEL, J., PECHOVÁ, K., ZÍDEK, M. Příručka vlastníka kulturní památky. Praha: Ministerstvo kultury, 2003. 3 s. ISBN 80-86310-19-1.

tému právní úpravy státní památkové péče. Konkrétněji, je potřeba přijmout na poli státní památkové péče zcela novou moderní právní úpravu, která bude odpovídat dnešním poměrům.

Při zpracování své diplomové práce budu vycházet z přiložené literatury, časopiseckých zdrojů, z názorů orgánů státní památkové péče a ze současného právního stavu. Budou se nám tak nabízet pohledy na danou problematiku z mnoha různých stran a pokusím se zároveň nastínit případné nedostatky či problémy, kterými památková péče trpí.

Diplomová práce bude rozdělena do dvou částí, a to na teoretickou část a část praktickou. V teoretické části se budu snažit vysvětlit některé základní pojmy z terminologie památkové péče, zaměřím se na právní úpravu kulturních památek, památkové rezervace, památkové zóny a zóny ochranných pásem. Podstatnou pozornost zaměřím na výběr možností a způsoby financování ochrany kulturních památek a památkové péče. Neopomenu se samozřejmě zmínit o univerzální ochraně kulturních památek v rámci Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu UNESCO a svých úvahách *de lege ferenda*.

V praktické části bych se na základě získaných materiálů, různých podnětů a informací chtěla podrobně zaměřit na fungování kulturní památky zámek Bystřice pod Hostýnem, který slouží částečně jako městský úřad a jako vojenská základna zdravotnického materiálu. V souvislosti s rozsáhlou, stále probíhající památkovou obnovou bystřického zámku se zaměřím na problém, jakým způsobem byly, jsou a budou získávány finanční prostředky na další opravy této kulturní památky. Má diplomová práce vychází z právního stavu platnému ke dni 1. dubna 2011.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. KULTURNÍ PAMÁTKA A NÁRODNÍ KULTURNÍ PAMÁTKA

1.1. Kulturní památka

Jedním ze základních pojmů na předmětném úseku je pojem kulturní památka. Jako kulturní památku můžeme označit věc, a to jak movitou, tak i nemovitou, která vykazuje zákonem dané znaky. Věc tak musí mít přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem nebo je významným dokladem historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti jako projev tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro její hodnoty historické, umělecké, vědecké a technické.²

K tomu, aby danou věc bylo možno za kulturní památku označit, musí ji za takovou prohlásit příslušný orgán státní správy, u nás Ministerstvo kultury ČR.³

1.2. Národní kulturní památka

Národní kulturní památkou se může stát pouze věc, která již byla prohlášena za kulturní památku.⁴ Národním kulturním památkám náleží vyšší stupeň ochrany, protože tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. K prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku je oprávněna vláda, která tak činí svým nařízením, a touto formou stanovuje podmínky jejich ochrany. Hlavní roli při jejich ochraně hrají vedle jejich vlastníka především krajské úřady vykonávající státní správu na úseku státní památkové péče.⁵

1.3. Prohlášení věci za kulturní památku

Ministerstvo kultury může za kulturní památku prohlásit především věci nebo soubory věcí, které jsou významnými doklady historického vývoje, způsobu života a životního prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti. Jde o projevy tvůrčích schopností a práce člověka, které vykazují hodnoty historické, umělecké, vědecké,

²JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 198 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

³JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 198 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

⁴ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABE, 2005. 17 s. Komentář: k odst. 1. § 1. ISBN 80-86905-10-1.

⁵JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 199 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

technické či revoluční. Dále může Ministerstvo kultury ČR prohlásit za kulturní památky věci nebo jejich soubory, které mají přímý vztah k významným osobnostem nebo historickým událostem. Soubory věcí je možné prohlásit za kulturní památky, i když některé součásti souboru nejsou kulturními památkami.⁶

Podnět k prohlášení věci za kulturní památku, který Ministerstvo kultury ČR vyhodnotí a případně zahájí řízení o prohlášení, může podat každá fyzická nebo právnická osoba. Řízení o prohlášení za kulturní památku je řízením podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

1.4. Zrušení prohlášení za kulturní památku

Ministerstvo kultury má také pravomoc odebrat statut kulturní památky, a to na základě §8 zákona o státní památkové péči v rámci řízení o zrušení prohlášení věci za kulturní památku.⁷ Památkový zákon u tohoto řízení o zrušení prohlášení věci za kulturní památku naopak vylučuje aplikaci zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Proto jedinými hmotněprávními i procesněprávními normami jsou §3 odst. 4 a § 8 zákona 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Předmětem řízení je zbavení věci statutu kulturní památky při splnění zákonných předpokladů.⁸ Řízení o zrušení prohlášení věci za kulturní památku se zahajuje na návrh vlastníka kulturní památky nebo fyzické či právnické osoby, která na zrušení prohlášení za kulturní památku prokáže právní zájem, nebo z vlastního podnětu Ministerstva kultury ČR.⁹

⁶Zdroj: [http://www.mkcr.cz/Prohlášení věci za kulturní památku](http://www.mkcr.cz/Prohlášení_věci_za_kulturní_památku). [citováno dne 19. 2. 2011]

⁷Zdroj: [http://www.mkcr.cz/Zrušení prohlášení věci za kulturní památku](http://www.mkcr.cz/Zrušení_prohlášení_věci_za_kulturní_památku). [citováno dne 19. 2. 2011]

⁸ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 22 s. Komentář: k § 8. ISBN 80-86905-10-1.

⁹ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 22 s. Komentář: k odst. 1. § 8. ISBN 80-86905-10-1.

2. PAMÁTKOVÁ PÉČE

2.1. Pojem památkové péče

Pojem památková péče se začíná objevovat na přelomu 18. a 19. století v souvislosti se vznikem romantismu a s jeho fascinací středověkem. Památková péče je též spjata se vznikem idejí národního obrození. Snahy o ochranu historických děl existovaly samozřejmě i dříve, ale vznikaly vesměs z mimouměleckých důvodů.

Památková péče je obor, který se ve své teorii i praxi vyvíjí a proměňuje. Poslední desetiletí 20. století bylo svědkem vstupu nových významných účastníků do dnes již celosvětového hnutí. Šlo o dědice myšlenkové tradice prastarých kultur, jako čínská, japonská či indická, přinášející vedle ochrany produktu nový akcent na uchování tradice procesu, v němž památka vzniká. Dialog s nimi znamenal pro evropskou péči nesporně velké myšlenkové obohacení. Daleko větší rozpaky v nás však vzbuzuje myšlení „mladých“ současných civilizací – Spojených států, Kanady či Austrálie. Přinášejí odklon od tradičního chápání autenticity památky v její dochované hmotné substanci směrem k bezbřehé interpretaci. Tento trend, využívající všech bezprecedentních výdobytků moderní audiovizuální a simulační techniky, hrozí postupným stíráním hranic mezi faktickou a „virtuální“ realitou i v pohledu na hodnoty památek a potřebu jejich ochrany.¹⁰

Je zajímavé, že česká památková péče jakoby instinktivně reaguje právě v opačném směru. Sílí v ní oproti sedmdesátým a osmdesátým letům akcent na přednostní respektování materiální autenticity památek jako neopakovatelných, a proto nenahraditelných svědků dějin. Nejnovější vývoj tohoto oboru se tak v mnohém vrací k vlastním kořenům. K myšlení velkých osobností evropské památkové péče – K Johna Ruskina, George Dehia, Aloise Riegla a Maxe Dvořákova.¹¹

Úkolem památkové péče je tedy zabraňovat ztrátám a ničení památek, které byly vytvořeny s cílem zachovat ve vědomí dalších generací stále živé a přítomné jednotlivé

¹⁰ DVOŘÁK, M. Katechismus památkové péče. Praha: Národní památkový ústav, 2004. 7 s. ISBN 80-86234-55.

¹¹ DVOŘÁK, M. Katechismus památkové péče. Praha: Národní památkový ústav, 2004. 7 s. ISBN 80-86234-55.

skutky či osudy nebo komplexy několika takových událostí. Je to činnost směřující k tomu, aby staré památky zůstaly zachovány.¹²

2.2. Historický vývoj památkové péče

V tomto stručném pojednání bychom sotva mohli rekapitulovat historii památkové péče v obecném rozsahu dějin starověkem počínaje. Postačí, když si připomeneme její podobu jen v nejvýraznějších fázích kulturního vývoje.

Byla to jistě zbožnost, již je třeba počítat k nejstarším zdrojům úcty k památkám. Dalším motivem úcty k památkám byl kult rodových předků, který zároveň pomáhal chránit památky, jež měly vztah k dějinám rodů, obcí a širších okruhů etnických. Tak se díky římským stavebním zákonům o ochraně uměleckých děl zachovala zejména nejedna památka starého Říma. Takové památky byly pak i zdrojem vlastenecké hrdosti pozdějších generací.¹³

Ve středověku to byla rovněž náboženská pieta, přetvořená v duchu tehdejších představ křesťanství, a také kult rodový, jež byly hlavními zdroji úcty k památkám. V tomto období byly pak hlavním předmětem náboženské úcty především ostatky svatých a snadno pochopíme, že s úpadkem znalosti latiny a barbarizací Evropy nebylo k památkám antické kultury dále přihlíženo. Forma piety ke křesťanským chrámům dostala výraz zejména v neměnnosti jejich místa. Pieta se tedy nevztahovala na formální ustrojení starého objektu, nýbrž jen na původní místo kultu a na hrubý materiál posvěcené stavby. Nejvýraznějším dokladem takového postupu je u nás stavba katedrály sv. Víta na Pražském hradě. Ideové zaměření středověké náboženské úcty se projevilo zvláště výrazně v kultu ostatků svatých, jichž bylo potřeba pro oltáře křesťanských chrámů. Nejhorlivějším sběratelem ostatků svatých byl u nás ve středověku císař Karel IV. Sbíral ovšem i vzácná umělecká díla, zvláště práce klenotnické, aluminiové rukopisy, antické mince a gemy, jimž pak věnoval zvláštní péči.¹⁴

Kult památek v renesanci dostal ve srovnání se středověkem zcela nové podněty zejména v Itálii a v Nizozemí, kde se ujaly politické moci i kulturního vedení měst-

¹²RIEGL, A. Moderní památková péče. Praha: Národní památkový ústav, 2003. 9 s. ISBN 80-86234-34-7.

¹³PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 8 s. ISBN 1011-6357.

¹⁴PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 9 s. ISBN 1011-6357.

ských republik vládnoucí vrstvy ovládající středomořský a hansovní mezinárodní obchod. Vláda těchto republik nebyla v rukou feudálních velmožů, nýbrž se přenesla na obchodní magnáty, kteří ovšem nemohli svou mocenskou tradici zakládat na rodové starobylosti a rytířsko-vojenské slávě. Proto se snažili dodat lesk své magnificenci sbíráním a kultem uměleckých děl. Sběratelství antických památek vyvolalo i značný obchod s nimi, který se neomezoval jen na území poloostrova. Na dvoře císaře Rudolfa II., vznikaly komory kuriozit a později sbírky uměleckých předmětů, v nichž nescházely památky antických umění vyvezené především z Itálie. Čilý obchod, který na tomto úseku zavládl a ovšem i vývoz antických památek, vyvolal v život i první ochranná opatření, zákazy vývozu památek, k nimž došlo v papežském státě v Benátkách v XVI. století.¹⁵

V našich poměrech však zůstává v popředí kulturního zájmu rodový kult feudálů, především ovšem panovnické dynastie, který dává vznikat rodovým portrétním galeriím.

Ideové ovzduší poslední čtvrtiny 18. století bylo ovládáno encyklopedickým racionalismem, jehož společensky reformní snahy s sebou přinášely i odvrát od kultu minulosti a jejích památek. Nebylo tudíž překážek, aby také v době klasicismu a později i empíru byly starší významné architektury představovány v novém, dobově běžném slohu.

Konec 18. stol. dal v racionalismu jasný požadavek o nutnosti zvrátit vládnoucí feudální řád v zájmu svobody a lidských práv. V zemích habsburského soustátí způsobilo veliký pohyb v movitých památkách, zvláště církevního umění, josefínské rušení klášterů a filiálních kostelů. Na záchranu nejvýznamnějších děl tohoto oboru byla pak u nás založena Společnost vlasteneckých přátel umění (1796). Její galerie vzniklá převážně ze sekularizovaných uměleckých děl nabyla postupem doby veliké proslulosti.¹⁶

Koncem 18. stol. a na počátku 19. stol. nechyběl zájem dvorských kruhů o památku zcela mimořádného významu, jakou byl Karlštejn. Po návštěvě hradu císařem Františkem I. roku 1812 byla na jeho opravu poskytnuta větší peněžitá částka. Nejvyšší purkrabí Karel Chotek se pak roku 1836 postaral o to, aby hrad byl zařazen mezi objekty

¹⁵ PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 10 s. ISBN 1011-6357.

¹⁶ PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 13 s. ISBN 1011-6357.

udržované z veřejných fondů. Nepochybný význam měla v této době kniha pražského profesora kanonického práva Josefa Helferta (O budování, udržování a obnově církevních budov) vydaná ve Vídni, jež je vlastně první příručkou památkové péče u nás. O jejím úspěchu svědčí skutečnost, že byla vydána podruhé v Praze s aparátem grafických příloh jako praktická příručka.¹⁷

Romantismus druhé třetiny 19. stol. se ve vztahu k uměleckým památkám zaměřoval především na gotiku, která se stala ideálem výtvarné kultury a estetickým kánonem. Představa o čistém slohu památky měla ovšem vratké základy v zcela nepostačujícím poznání podstaty gotické architektury. Redukovala se na pouhé schéma, které toto bohaté ustrojení gotiky nejen nevystihovalo, nýbrž dokonce popíralo. Tato odtržená teorie se však stala dogmatem, jež určovalo metodu přístupu k památce při její opravě. Bohatý organismus historicky žijícího díla, dotvářeného po celé věky pozdějšími generacemi, byl převáděn do fiktivní „původní“ podoby, jejíž podstata poznána nebyla, tím, že byl „očištěván“ od všech přídavků, které se podle zmíněného schématu jevily slohově nečistými. Tento směr, který pak památkovou péči ovládl na dlouhá desetiletí druhé poloviny 19. století a který v některých zákoutích přežil ještě počátky století dvacátého, nazýváme purismem.¹⁸

V druhé polovině 19. století se staly velkou naléhavostí také otázky asanace, historických jader měst. Věc souvisela především se změnou životní náplně města. Středky měst se vyliďňovaly, zato však v době nástupu zaměstnanců do služby a po ukončení zaměstnání byly ulice nebývale rušné. Prostorová kapacita starých domů rovněž nestačila, a tak přicházeli podnikatelé s návrhy na jejich bourání a s plány na veliké novostavby, které ovšem dosavadní ráz města narušovaly. Těmto snahám, maskujícím se hesly předstíraného pokroku, ozdravění města apod., jimiž byla jen chatrně zakryta spekulace se stavebními parcelami a pozemky, vycházely vstříc tzv. asanační zákony. To mělo za následek rozpoutání spekulativní kampaně, která zahájila útok proti jednotlivým památkovým objektům a celým historickým jádrům měst. Ochrana domoviny se tak stávala pojmem všeobecně uznávaným a propagovaným předmětem veřejné kritiky a živelného odporu vzdělanců. U nás k nim počítáme zejména Jana Nerudu, bojovníka o zachování rázu staré Prahy, a především Malé Strany, a také Viléma Mrštíka. Dne 5.

¹⁷ PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 14 s. ISBN 1011-6357.

¹⁸ PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 15 s. ISBN 1011-6357.

dubna 1896 byl z podnětu Viléma Mrštíka, Václava Hladíka a Jaroslava Kampra vydán manifest Českému lidu. Tento manifest podepsali nejpřednější čeští spisovatelé, výtvarní umělci, vědci i politikové.¹⁹

Památka má cenu historického dokladu, která dokumentuje stupeň vývoje člověka a společnosti v době jejího vzniku, i cenu vzpomínkovou, jež představuje minulé dění a je zdrojem informací pro budoucnost. Do pojmu ceny stáří, jenž je přístupný všem, zatímco pojem historické ceny jen lidem odborně vzdělaným, je tedy zahrnut celý život památky i se všemi osudy a stopami stárnutí.

Po 1. světové válce byla památková péče zahrnuta do působnosti ministerstva školství a národní osvěty, kam přešli čeští spolupracovníci Maxe Dvořáka z vídeňské Centrální komise. V Praze a v Brně byly zřízeny státní památkové úřady s teritoriální působností zemskou, pro Slovensko byl zřízen vládní komisariát pro ochranu památek, v Bratislavě a pro Podkarpatskou Rus působil jako památkový orgán osvětový referát ministerstva školství a národní osvěty v Užgorodě. V zásadním vztahu k památkovému bohatství první republika nepřinesla podstatné změny.²⁰

Mimořádný význam pro formulaci zásad památkové péče a pro pojetí restaurátorské práce měla Mezinárodní konference památkových teoretiků restaurátorů svolaná komisí pro mezinárodní duševní spolupráci do Athén r. 1931. Konference vyslovila přesvědčení, že zachování uměleckého a archeologického bohatství lidstva zajímá všechny státy. Pokud jde o legislativu států v oboru ochrany památek, doporučovala konference jako obecnou tendenci, aby byla dáвана přednost zájmu veřejnému před zájmem soukromým. Pokud jde o zásady památkové péče a technické postupy při opravách památek, bylo dosaženo jednotného názoru v případě zřícenin je třeba využívat výhradně konzervačních metod. Pokud by bylo zjištěno, že konzervace trosk objevených vykopávkami je nemožná, pak by měly být znovu zasypány a tím zachráněny před zničením. Před zasypáním je třeba provést jejich přesnou dokumentaci. Bylo také dosaženo dohody v tom, že je možné užívat moderních materiálů při konsolidaci starých budov. Konference dále konstatovala, že v podmínkách moderního života jsou památky celého světa stále více ohrožovány vnějšími činiteli a i když nelze formulovat všeobecná pravidla, která by bylo možné přizpůsobit rozmanitosti jednotlivých přípa-

¹⁹ PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 17 s. ISBN 1011-6357.

²⁰ PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 19 s. ISBN 1011-6357.

dů, přece se doporučuje, aby v každé zemi spolupracovali konzervátoři památek a architekti fyziky, chemie a znalci přírodních věd, aby tak dosáhli bezpečných výsledků při stále stupňované aplikaci. Výsledky takových prací měl pak Mezinárodní ústav pro duševní spolupráci zveřejňovat v pravidelných publikacích.²¹

Konference stanovila, že předmětem studia mají být také otázky spojení architektury s přírodou, stromová a rostlinná výzdoba musí být přizpůsobeny památkám nebo jejich skupinám s tím záměrem, aby byl zachován jejich starý charakter. Konference vyslovila také přání, aby v jednotlivých státech instituce k tomu zřízené publikovaly seznamy historických a uměleckých památek doprovázené fotografiemi a vysvětlivkami a aby každý stát zřídil archiv pro úschovu dokumentů, které mají vztah k vlastním historickým památkám. Nakonec vyslovila konference hluboké přesvědčení o tom, že nejlepší zárukou zachování památek a uměleckých děl je láska a úcta, kterou jim národ prokazuje.²²

Devatenácté století nevystupňovalo na nejvyšší míru pouze ocenění historické hodnoty, nýbrž se snažilo také zavést její zákonnou ochranu. Víra v jeden objektivní umělecký kánon, se stala přežitkem, neboť se ukazovalo, že antika si dosavadní výsadní postavení nemůže trvale přivlastnit. Během 19. století se pozornost přenesla na všechny umělecké epochy. To také vysvětluje bezprecedentní vzestup umělecko-historického bádání, ke kterému v té době došlo. Podle dobových názorů měl v každém uměleckém směru spočívat kus kánonu. Každý z těchto směrů si tudíž zasloužil, aby byly jeho doklady věčně zachovány pro estetické uspokojení dalších generací. Vzhledem k tomu, že se četné přítomnostní hodnoty dostávaly do rozporu s díly jednotlivých směrů, musela být tato díla chráněna zákonem. Zákony a nařízení 19. století byly ale veskrze přizpůsobeny pojetí, podle něhož nám nezáměrné památky poskytují jen historickou hodnotu. Musely se tudíž ukázat jako nedostatečné, jakmile se začala hlásit hodnota stáří.²³

Po skončení druhé světové války měly pro památkovou péči a její následnou právní úpravu naprosto zásadní význam dekrety prezidenta republiky (Benešovy dekrety) č. 108/1945 Sb., a zejména pak dekret č. 12/1945 Sb. Po roce 1945 tak přešly jako státní kulturní majetek do státního vlastnictví stovky zámeckých a hradních objektů, řada ob-

²¹ PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 21 s. ISBN 1011-6357.

²² PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 21 s. ISBN 1011-6357.

²³ RIEGL, A. Moderní památková péče. Praha: Národní památkový ústav, 2003. 27 s. ISBN 80-86234-34-7.

jektů ve městech a obcích, obzvláště pak v pohraničí, a proto se péče o hrady, zámky a historická jádra měst stala hlavním úkolem památkové péče poválečného období. Tomu bylo nutno přizpůsobit i státní památkovou péči a organizovat ji na daleko širších základech, nehledě k přetvoření celého našeho hospodářství a naší společnosti.²⁴ Zákonem ze dne 16. 5. 1946 č. 137/1946 Sb., o Národních kulturních komisích pro správu státního kulturního majetku, byly zřízeny Národní kulturní komise, které přijímaly do své správy jako státní kulturní majetek nejvýznamnější hrady a zámky a účastnily se vyřizování kulturního mobiliáře v objektech, které přešly do státního vlastnictví, byly ústředními orgány pro správu státního kulturního majetku. Dalším významným památkovým počinem této doby bylo prohlášení 30 historických jader měst za městské památkové rezervace. Stalo se tak na základě rozhodnutí vlády ze dne 11. 7. 1950. Nakládání s neobyčejně rozsáhlou a významnou skupinou památek sakrálních bylo upraveno vládním nařízením ze dne 25. října 1949 o působnosti a organizaci Státního úřadu pro věci církevní. Právě Státní úřad pro věci církevní měl pečovat o hospodářskou stránku ochrany, po odborné stránce měl za povinnost spolupracovat s organizacemi památkové péče, podřízenými tehdejšímu Ministerstvu školství, věd a umění.²⁵

2.3. První památkový zákon v ČR

Až do roku 1958 nebyla u nás památková péče podložena ani dostatečnou právní normou, ani vyhovujícím systémem institucí a organizací s jednoznačně vymezenými kompetencemi. Právní úprava péče o kulturní dědictví byla roztržena do celé řady předpisů. Vedle poválečných právních norem doposud platily i opatření Stálého výboru č. 255/1938 Sb., o ochraně věcí umělecky nebo památkově zvláště hodnotných, a vládní nařízení č. 274/1941 Sb., o archeologických památkách. Památková péče narážela na celou řadu problémů, a to jak věcných, kdy vznikaly spory o to, zda určitá věc zasluhuje památkovou ochranu, tak také kompetenčních, kdy v některých otázkách nebyla přesně rozdělena působnost mezi ústřední a krajské orgány.²⁶

²⁴ HOBZEK, J. Vývoj památkové péče v Českých zemích. Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, odborové informační středisko VTEI. 1987. 20 s.

²⁵ Zdroj: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035>. [citováno dne 23. 2. 2011]

²⁶ Zdroj: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035>. [citováno dne 23. 2. 2011]

V té době bylo již zřejmé, že vytvoření právní normy zastřešující problematiku památkové péče je nezbytné. Proto se přistoupilo k vypracování zákona o kulturních památkách, který byl vyhlášen pod číslem 22 dne 3. 5. 1958 a k tomuto dni také nabyt účinnosti. Zákon byl připravován již za Rakouska a mezi válkami. Ministerstvo školství a národní osvěty vydalo r. 1934 jako samostatnou publikaci důkladně propracovanou a značně obsáhlou „Osnovu zákona o památkách“. Na nové verzi se již pracovalo od roku 1948.²⁷ Zákon o kulturních památkách shrnoval dosavadní zkušenosti a výsledky práce na tomto úseku. Zákon vymezil povinnosti spojené s údržbou kulturních památek, stanovil zásady ochrany a evidence kulturních památek, konzervace a obnovy i jejich kulturního využití. Zákon č. 22/1958 Sb., však neobsahoval žádná sankční ustanovení. Připouštěl, pokud by bylo ohroženo zachování kulturní památky, která není národním majetkem, aby krajský národní výbor, pokud nedojde k dohodě s vlastníkem, učinil opatření k ochraně kulturní památky, případně odňal právo nakládat s kulturní památkou. Zákon o kulturních památkách obsahoval zmocnění k vydání celé řady prováděcích předpisů. K nejdůležitějším patří vyhláška MŠK č. 116/1959 Ú. 1. o evidenci kulturních památek, vyhláška MŠK č. 117/1959 Ú. 1. o národních kulturních památkách, vyhláška MŠK č. 181/1959 Ú. 1. o památkových rezervacích, vyhláška MŠK č. 118/1951 Ú. 1. o památkových ochranných pásmech, a další.²⁸

Zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, odpovídal dobovým potřebám státní památkové péče.²⁹ Od jeho vydání však vývoj státní památkové péče prošel podstatnými kvalitativními i organizačními změnami. K závažným úpravám došlo především v oblasti organizace státní správy v souvislosti s novými zákony o národních výborech a o správním řízení, ústavním zákonem o československé federaci, zákonem ČNR o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, občanským zákoníkem, jakož i v oblasti hospodářsko-právní vydáním hospodářského zákoníku, předpisů o správě národního majetku apod.³⁰

²⁷ HOBZEK, J. Vývoj památkové péče v Českých zemích. Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, odborové informační středisko VTEI. 1987. 28 s.

²⁸ Zdroj: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035>. [citováno dne 24. 2. 2011]

²⁹ Zdroj: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035>[citováno dne 24. 2. 2011]

³⁰ Zdroj: http://www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_03.htm . [citováno dne 25. 2. 2011]

Pro další rozvoj státní památkové péče mělo zásadní význam zpracování „Koncepce dalšího rozvoje památkové péče v ČSR a zásady kategorizace kulturních památek“, která byla schválena usnesením vlády ČSR č. 25/1973. Tímto základním dokumentem vláda ČSR potvrdila nové pojetí komplexní péče o kulturní památky, které zahrnovalo jak jejich vhodné využití v souladu s potřebami tehdejší socialistické společnosti, tak i jejich začlenění do soudobého životního prostředí a poslání v kulturně výchovné činnosti. Další zdokonalování systému státní památkové péče však nezbytně vyžadovalo novou právní úpravu, která by lépe odpovídala cílům tehdejší státní památkové péče a systému řízení i organizační struktury vytvářeným na základě potřeb státní památkové péče a ověřených poznatků dlouholeté praxe.³¹

Rozbor právní úpravy ukázal, že zákon č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, nevyhovoval soudobým požadavkům zejména v těchto směrech:³²

- zaměřoval se především na ochranu a zachování kulturních památek a nevytvářel dostatečné předpoklady pro cílevědomé uplatňování kulturně politických zájmů rozvinuté socialistické společnosti při začleňování kulturních památek do aktivního života a životního prostředí,
- památková ochrana se vztahovala na každou věc, která svou povahou odpovídá poměrně obecné definici kulturní památky uvedené v zákoně. Kulturní památky byly sice zapisovány do státních seznamů, avšak z movitých kulturních památek byly evidovány pouze vybrané kulturní památky. V důsledku toho vznikaly v praxi pochybnosti o tom, zda zápis kulturní památky do státního seznamu je dostatečně právně závazným aktem pro vymezení povinností organizací a občanů,
- aplikace zákona byla dále znesnadněna tím, že byly podle něho chráněny i kulturní statky, které nebyly jako kulturní památky zapsány do státních seznamů kulturních památek,
- byla sice vytvořena zvláštní kategorie národních kulturních památek, ale pro všechny ostatní kulturní památky se stanovil jednotný režim bez rozlišení jejich památkové hodnoty, což neumožnilo uplatnit diferencovaný přístup k obnově kulturních památek,

³¹ Zdroj: http://www.psp.cz/eknih/1986cni/tisky/t0008_03.htm. [citováno dne 25. 2. 2011]

³² Zdroj: http://www.psp.cz/eknih/1986cni/tisky/t0008_03.htm. [citováno dne 24. 2. 2011]

- nevytvárel právní předpoklady k vybudování dostatečně účinné sítě odborných organizací Státní památkové péče, které proto byly až po účinnost zákona zřízeny krajskými národními výbory. Podle zákona byla státní památková péče po odborné stránce zabezpečována pouze v ústředí Státním ústavem památkové péče a ochrany přírody a na úrovni okresů dobrovolnými pracovníky okresních národních výborů okresními konzervátory státní památkové péče,
- dostatečně neupravoval součinnost orgánů státní správy při rozhodování o dalším využívání nemovitých kulturních památek při jejich začleňování do životního prostředí,
- podrobněji neupravoval systém odborného dozoru nad dodržováním právních předpisů a nestanovoval účinné sankce proti organizacím popřípadě občanům, kteří je porušují,
- neobsahoval zmocnění pro vydání všech nezbytných prováděcích předpisů, které jsou potřebné pro řešení aktuálních otázek tehdejší praxe státní památkové péče.³³

V 50. letech právní úprava také neumožňovala zajišťovat politicko-organizátorskou činnost v oblasti státní památkové péče na potřebné úrovni. Ve státní památkové péči nemohlo být důsledně uplatňováno jednotné celostátní pojetí ani koordinace všech činností pro dosažení stanovených cílů. Z těchto důvodů jak o tom hovoří soudobé prameny, nebyly výsledky v oblasti státní památkové péče vždy úměrné vynaloženému úsilí a neodpovídaly mnohdy ani plně celospolečenským zájmům.³⁴

Zákon č. 22/1958 Sb., byl ovšem z dnešního pohledu pro ochranu památkového fondu velmi příznivý. Tím, že památky byly definovány přímo zákonem a zákon výslovně chránil i věci neevidované, bylo možné skutečně chránit vše, co odpovídalo definici v § 2, a to až do případně vznesených pochybností. Je to překvapivé, když víme, že skutečná politická vůle k ochraně památek byla stejně nízká jako dnes, navíc ještě ideologicky negativně zaměřená proti některým druhům památek. Ze studia starších spisů však vyplývá, že tehdejších politická moc považovala počet památek za

³³ Zdroj: http://www.psp.cz/eknih/1986cni/tisky/t0008_03.htm. [citováno dne 29. 2. 2011]

³⁴ Zdroj: http://www.psp.cz/eknih/1986cni/tisky/t0008_03.htm. [citováno dne 29. 2. 2011]

konečný. Zapsáno bylo vše, co odpovídalo zákonu. O prohlubování poznání a nabývání památkové hodnoty v čase se zřejmě neuvažovalo.³⁵

Problémem tohoto vstřícného zákona, zejména pro dnešní praxi bylo jeho ustanovení, ve své době velmi pozitivní, že chráněny mají být i věci neevidované. Přesnost, úplnost a evidence tedy nebyly zdánlivě pro ochranu nezbytné. I v tehdejší praxi se brzy ukázalo, že vstřícnost zákona vůči ochraně přesahuje očekávání.³⁶

2.4. Právní úprava současné památkové péče

Při zpracování návrhu současného zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, se přihlíželo též k zákonu Svazu sovětských socialistických republik o ochraně a využití historických a kulturních památek z roku 1976 a k obdobným zákonům vydaným v jiných socialistických státech, např. k zákonu o ochraně kulturních památek a muzeí v Polské lidové republice z roku 1962, k zákonu o památnících kultury a muzeích v Bulharské lidové republice z roku 1969 a zákonu o památkové péči v Německé demokratické republice z roku 1975.³⁷

Nový právní předpis – zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči byl přijat s účinností od 1. 1. 1988. Je na místě předeslat, že kulturní památky požívají ochrany již v rámci ústavního pořádku České republiky, konkrétně v rámci Listiny základních práv a svobod. Článek 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod stanoví, že při výkonu svých práv nikdo nesmí poškozovat kulturní památky nad míru stanovenou zákonem, tedy nad míru, kterou zvláštní zákony připouštějí.³⁸ Zájem státní památkové péče na ochraně a zachování kulturních památek je také jedním z tzv. zákonem chráněných obecných zájmů, jak je zavádí čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod zakotvující jedno ze zákonných omezení vlastnického práva. Tento článek nejprve konstatuje, že vlastnictví zavazuje, a dále stanoví, že vlastnictví nesmí být zneužito v rozporu se zákonem chráněnými zájmy, mezi které patří i zájmy státní památkové péče. Ochrana kulturních památek má tedy základnu již v samotné Listině základních práv a svobod,

³⁵ Zdroj: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/> [citováno dne 29. 2. 2011]

³⁶ Zdroj: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/> [citováno dne 1. 3. 2011]

³⁷ Zdroj: http://www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_03.htm. [citováno dne 1. 3. 2011]

³⁸ Zdroj: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/obcan-a-nakladani/prirucka-vlastnika-kulturni-pamatky-kulturni-pamatky-a-pece-o-ne-2273/> [citováno dne 1. 3. 2011]

kteřá byla publikována pod č. 2/1993 Sb.³⁹ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči přinesl zásadní změny do dosavadního chápání právní ochrany kulturních památek.⁴⁰ Přesně vymezil, na které objekty kulturní hodnoty se vztahuje péče státu jako na kulturní památky, kdy kulturní památky prohlašuje Ministerstvo kultury, určil, že kulturní památky se zapisují centrálně do Ústředního seznamu kulturních památek, zřídil památkovou inspekci jako složku Ministerstva kultury, která dohlíží na dodržování zákona o státní památkové péči, a stanovil sankce za porušení zákona. K provedení zákona o státní památkové péči byl vydán, na rozdíl od předchozího zákona, v první fázi pouze jeden prováděcí předpis, vyhláška Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb.⁴¹

Procesní změny, které vyžadoval tento zákon z roku 1987, pronikaly do praxe z dnešního pohledu neuvěřitelně dlouho. Proškolení orgánů památkové péče zřejmě nebylo dostatečně zajištěno, a i když od roku 1990 nastal obrovský nárůst v prohlašování kulturních památek, teprve kolem roku 1995 dostala řízení vedená Ministerstvem kultury, která sice nepodléhala správnímu řádu, nicméně byla správním řízením, potřebnou formální úroveň. Ústřední seznam, i když jeho zavedení bylo připravováno od počátku 80. let přípravou heslářů, formalizací evidenčních karet a dalšími metodickými materiály, včetně přípravy počítačového zpracování, vznikl s velkými potížemi. Nejprve byl veden jako „součet státních seznamů“ a nově prohlášené kulturní památky se zapisovaly do „pokračování“ regionálních řad pouze písemnou formou.⁴²

Počítačové zpracování dat se připravovalo dlouho. Program, který vznikl, měl dosáhnout na celou šíři problematiky evidence, včetně vazeb na celostátní informační systém, a na informace z katastru nemovitostí. Počítačový rejstřík Ústředního seznamu byl založen a začal být naplňován od ledna roku 1995. Byly do něho postupně zapisovány prohlašované kulturní památky a památky zapsané ve státních seznamech nemovitých i movitých, a to v nové číselné řadě počínající číslem 10001. O zápisu kulturní památky do Ústředního seznamu byly vyrozumívány vedle vlastníků také prvoinstanční orgány

³⁹Zdroj:<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/obcan-a-nakladani/prirucka-vlastnika-kulturni-pamatky-kulturni-pamatky-a-pece-o-ne-2273/>[citováno dne 1. 3. 2011]

⁴⁰ Zdroj: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035/> [citováno dne 1. 3. 2011]

⁴¹ Zdroj: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035/> [citováno dne 1. 3. 2011]

⁴² Zdroj: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/>[citováno dne 5.3.2011]

a Krajská střediska památkové péče a ochrany přírody (KSSPPOP). Hned po prvním vyrozumění se zvedla vlna odporu, zejména z KSSPPOP, protože nové číslování způsobilo diskontinuitu mezi státními a Ústředním seznamem – evidenční karty, dokumentace, spisy a přílohy, které zůstávaly nadále dokladem o zápisu památky ve státním seznamu, byly většinou evidovány a uspořádány podle rejstříkových čísel státních seznamů. Po delších diskusích vydalo nakonec MK ČR Pokyn k vedení Ústředního seznamu, v němž se ustálila podoba rejstříkového čísla složená z pětimístného čísla lomeného číslem kraje a za pomlčkou pořadovým číslem státního, respektive regionálního seznamu. Tato podoba rejstříkového čísla je přidělována památkám institucionalizovaným do konce roku 2002. Od 1. ledna 2003, kdy vstoupila v platnost reforma veřejné správy, kterou vznikly znovu kraje, ale v jiném počtu, by musela některá pracoviště vést i tři regionální řady. Proto bylo přistoupeno ke změně tvaru rejstříkového čísla nově prohlašovaných kulturních památek, a to je nadále pouze jednoduché, šestimístné, počínaje číslem 100001.⁴³

Tyto formální otázky však nejsou největším problémem evidence kulturních památek. Nejsložitější je určení skutečného rozsahu památkové ochrany u dříve zapsaných nebo i v počátku 90. let prohlášených kulturních památek. V dnešní době je nezbytné jednoznačné vymezení povinností ke každé věci, aby nakládání s ní odpovídalo platným právním předpisům a nikdo nebyl omezen ve svých právech nad rámec daný zákony této země. To se během 90. let ukázalo jako narůstající problém v oboru památkové péče. Velký pohyb ve vlastnických vztazích znamenal v mnoha případech nepřenesení informace o tom, že se jedná o kulturní památku. Údaje o tom, že nemovitost je památkově chráněna, často nebyla (a není) v katastru nemovitostí správně či vůbec vyznačena.⁴⁴

Neúnosnost takové situace vedla k rozhodnutí provést obnovu již zmíněné identifikace nemovitých kulturních památek v České republice. Projekt tohoto úkolu byl připravován zhruba rok, finanční prostředky na něj byly zajištěny Odborem památkové péče Ministerstva kultury ČR jednak z programové podpory výzkumu a vývoje MK

⁴³ Zdroj: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/> [citováno dne 5. 3. 2011]

⁴⁴ Zdroj: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/> [citováno dne 5. 3. 2011]

ČR, jednak přímo ze státního rozpočtu. Plnění úkolu bylo zahájeno na podzim roku 2000. Termín dokončení je v programové podpoře MK ČR smluvně stanoven na konec roku 2007.⁴⁵

V pozdějších letech byl, vzhledem k výrazným změnám právního prostředí v České republice, zákon č. 20/1987 Sb. mnohokrát novelizován a v kontextu těchto změn byl v letech 2007 a 2008 proveden dalšími dvěma vyhláškami. Vyhláškou Ministerstva kultury č. 187/2007 Sb., kterou se stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy, a Vyhláškou Ministerstva kultury č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón.⁴⁶

⁴⁵ Zdroj: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/>[citováno dne 5. 3. 2011]

⁴⁶ Zdroj: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035/>[citováno dne 5. 3. 2011]

3. OCHRANA KULTURNÍCH PAMÁTEK

3.1. Ochrana jednotlivých objektů

Všechno, co bylo vytvořeno uměním, je drahocenný produkt a statek dějinného vývoje, jehož zachování je v zájmu společnosti, což ukládá každému jednotlivci, obcím a národům, církvi a státu určité povinnosti. Ty náleží do okruhu povinností každého vzdělaného člověka. Díla starého umění pro nás musí znamenat více, než co představuje jejich hodnota, a také více, než co představuje jejich materiální hodnota, a také více, mnohem více než jenom starožitnosti, slohové vzory nebo historické prameny. Díla starého umění musí být pocíťována jako živoucí podstatná část naší bytosti, našeho vývoje, našeho domova, naší národní a celé evropské kultury, našich duchovních a etnických vymožeností a prerogativ a musí být hodnocena stejně vysoko jako podklady jazykového a literárního vývoje, jejichž protějšek tvoří.⁴⁷

3.1.1. Kulturní památky

Památka je dílo, stopa lidské práce či události, jež pro hodnoty kulturního dokumentu, pro hodnoty morální i výchovné zasluhuje, aby bylo zachováno. Jak už jsem zmínila, podle zákona č.20/1987 Sb., o státní památkové péči, se ve § 2 stanoví, že „památkou je kulturní statek, který je dokladem historického vývoje společnosti, jejího umění, techniky, vědy a jiných oborů lidské práce a života nebo dochované historické prostředí sídlištních celků a architektonických souborů anebo věc, která má vztah k význačným osobám a událostem dějin a kultury. Za památku se považuje také soubor kulturních statků a věcí, i když některé z nich nejsou památkami.“⁴⁸

Zakládání ochrany věcí jako kulturních památek bylo zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, svěřeno Ministerstvu kultury.

Kulturními památkami se však věci nestávají samotným naplněním obsahu daného pojmu. K tomu, aby danou věc bylo možno za kulturní památku označit, musí ji za takovou prohlásit orgán státní správy a tím je Ministerstvo kultury.⁴⁹

⁴⁷ DVOŘÁK, M. Katechismus památkové péče. Praha: Národní památkový ústav, 2004. 38 s. ISBN 80-86234-55.

⁴⁸ PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. 4 s. ISBN 1011-6357.

⁴⁹ JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno, MU, 2010. 198 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

Nejprve jsou uvedeny dva obligatorní podklady pro rozhodnutí o prohlášení (či neprohlášení) věci za kulturní památku, které si vyžádá vyjádření právě Ministerstvo kultury od krajského úřadu a obecního úřadu s rozšířenou působností.⁵⁰ Toto vyjádření by mělo obsahovat stanovisko k celkové kulturní hodnotě dané věci pro region, zda prohlášení věci za kulturní památku bude přínosem a zda podmínky ochrany s tím spojené budou efektivně uplatňovány.⁵¹

V řízení o prohlášení za kulturní památku se procesně postupuje podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, neboť Ústavní soud České republiky zrušil svým nálezem publikovaným pod č. 240/2005 Sb., část ustanovení § 44 Památkového zákona, které ve svém původním znění vylučovalo řízení o prohlášení za kulturní památku z procesního režimu Správního řádu. Samotné řízení je zahajováno buď na návrh, nebo z vlastního podnětu Ministerstva kultury.

Dále musí vyrozumět písemně vlastníka věci o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku nebo o tom, že hodlá věc prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu, a umožní mu se k návrhu nebo podnětu vyjádřit. Od tohoto okamžiku je vlastník věci povinen až do rozhodnutí Ministerstva kultury chránit věc před poškozením, zničením nebo odcizením a oznámit Ministerstvu kultury každou zamýšlenou i uskutečněnou změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání.⁵²

Prohlášení věci za kulturní památku může být také za určitých podmínek zrušeno. Ministerstvo kultury může ze závažných důvodů prohlášení věci za kulturní památku zrušit na žádost vlastníka kulturní památky nebo organizace, která na zrušení prohlášení věci za kulturní památku prokáže právní zájem, nebo z vlastního podnětu. Ministerstvo si před zrušením prohlášení vyžádá vyjádření krajského úřadu a obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Pokud o zrušení nežádá vlastník, musí se k tomuto vyjádřit. Zrušení může být také vázáno na předchozí splnění podmínek stanovených ministerstvem⁵³

Památkový zákon vymezuje v § 1 odst. 2, že péče státu o kulturní památky má v souladu se společenskými potřebami zabezpečovat zachování, ochranu, zpřístup-

⁵⁰ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 14 s. Komentář: kodst. 1. § 3. ISBN 80-86905-10-1.

⁵¹ JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 198 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

⁵² JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 199 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

⁵³ JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 201 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

ňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.⁵⁴ Přitom v § 9 a § 14 o ochraně a užívání kulturních památek a o jejich obnově už je konkrétní výkon péče svěřován a přímo ukládán vlastníkově kulturní památky. Vlastník kulturní památky zajišťuje zejména ochranu před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odizením. Základním předpokladem zůstává, aby vlastník přijal svoji zodpovědnost za uchování souhrnné hodnoty vlastního majetku a s tím spojená určitá omezení v nakládání s ním. Tato omezení však nemohou být a nejsou stanovena libovolně, ale vycházejí ze základních principů zakotvených v Listině základních práv a svobod, jak už bylo řečeno výše, zejména z jejího článku 11, který upravuje zásadu, že vlastnictví zavazuje a nesmí být zneužito na újmu práv jiných osob nebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy, a dále článku 35, podle něhož nesmí nikdo při výkonu svých práv ohrožovat ani poškozovat kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.⁵⁵

3.1.2. Národní kulturní památky

Národní kulturní památkou se může stát pouze věc, která již byla za kulturní památku prohlášena. Podmínkou přitom není, aby byla taková kulturní památka ve vlastnictví České republiky nebo jiné veřejnoprávní korporace.⁵⁶ Prohlášení se děje formou obecně závazného právního předpisu – nařízením vlády. Tudíž se v procesu prohlašování kulturní památky za národní kulturní památku zákon č. 500/2004 Sb., správní řád nepoužívá. Národním kulturním památkám přináležejí vyšší stupeň ochrany. Právní úprava pro tuto kategorii není příliš podrobná. Vyhláška č. 66/1988 Sb. umožňuje vládě stanovit obecné podmínky pro ochranu národních kulturních památek na území České republiky. Toto zmocnění však nebylo doposud využito.⁵⁷

Památkový zákon jednoznačně neupravuje zrušení či změny prohlášení kulturní památky za národní kulturní památku. Z těchto důvodů tento postup není pří-

⁵⁴ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 14 s. § 3. odst. 2. ISBN 80-86905-10-1.

⁵⁵ PŘÍRUČKA VLASTNÍKA KULTURNÍ PAMÁTKY. Metodický materiál Ministerstva kultury ČR. Praha: 2003. 4 s.

⁵⁶ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 17 s. Komentář: k odst. 1. § 4. ISBN 80-86905-10-1.

⁵⁷ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 17 s. Komentář: k odst. 2. § 4. ISBN 80-86905-10-1.

pustný, neboť vláda je podle čl. 78 Ústavy oprávněna vydávat nařízení k provedení zákona a jen v jeho mezích. Nařízení provádí a konkretizuje zákon, nemůže tedy upravovat otázky, které v zákoně vymezeny nejsou.⁵⁸

3.2. Územní památková ochrana

Územní památkovou ochranu rozdělujeme na dvě kategorie, a to památkovou rezervaci a památkovou zónu, které patří k územním předmětům ochrany. Tato ochrana je poskytována nejen významným objektům, kvůli kterým byla územní památková ochrana vyhlášena, ale i celému jejich prostředí v mezích stanovených hranic.⁵⁹

3.2.1. Památkové rezervace

Památková rezervace je území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů, které vláda České republiky může svým nařízením prohlásit jako celek za památkovou rezervaci a stanovit podmínky pro zabezpečení její ochrany.⁶⁰ Tyto podmínky se mohou v potřebném rozsahu vztahovat i na nemovitosti na území památkové rezervace, které nejsou kulturními památkami, což umožňuje položit základ pro prosazování opatření k obecnému zlepšení stavu architektonického dědictví.⁶¹ Vláda České republiky umožňuje svým nařízením stanovit obecné podmínky pro ochranu památkových rezervací na území České republiky. Toto zmocnění však doposud nebylo využito.⁶²

Památková rezervace s ohledem na své definiční vymezení představuje také jeden z nástrojů pro ochranu architektonického a archeologického dědictví, k jejichž ochraně se Česká republika zavázala na mezinárodní úrovni.

⁵⁸ FILIP, J. Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva. 2. dop. vyd. Brno: MU, 2004. 329 s.

⁵⁹ VOŠÁHLÍK, A. Ještě k památkové ochraně vybraných částí sídel a krajiny. Zprávy památkové péče, 1997, č. 2. 58 s.

⁶⁰ JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 198 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

⁶¹ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 17 s. § 8. ISBN 80-86905-10-1.

⁶² ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 18 s. Komentář: k odst. 1. § 5. ISBN 80-86905-10-1.

3.2.2. Památkové zóny

Památkové zóny stejně jako památkové rezervace patří k územním předmětům ochrany. Na rozdíl od památkových rezervací jde o nově definovaný předmět ochrany. Památková zóna se od památkové rezervace liší nejen tím, že při přijetí Památkového zákona šlo o nový předmět ochrany, ale i samotným definičním vymezením. Památková zóna totiž není nutně vázána pouze na kvantitu kulturních památek. Jako památkovou zónu je možné vymezit území sídelního útvaru nebo jeho části, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty. Z hlediska mezinárodních závazků České republiky je významné, že jako památková zóna může být chráněno i architektonické dědictví. Prohlášení se děje formou obecně závazného právního předpisu, tudíž se nepoužívá Správní řád.⁶³

3.3. Ochranné pásmo

Ochranné pásmo obecně je určité území, v němž jsou omezeny nebo zakázány určité činnosti z důvodu ochrany veřejného zájmu. Smyslem ochranného pásma je ochrana nemovité kulturní památky, nemovité kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny nebo jejich prostředí před negativními vlivy činností a zásahů realizovaných v jejich širším okolí, které pro jeho územní rozsah již nelze podřadit pod neurčitou kategorii. Ochranné pásmo tedy slouží výlučně k ochraně toho statku, k jehož ochraně bylo vymezeno. Tím se liší od památkových rezervací a zón, které slouží k ochraně hodnot nemovitostí, které se v nich nacházejí. Činnosti v ochranném pásmu je třeba posuzovat nikoli z toho hlediska, jak se dotknou ochranného pásma a nemovitostí v něm se nacházejících, nýbrž výlučně z toho hlediska, jak budou působit na předmět, který je ochranným pásmem chráněn. Nejsou tedy chráněny hodnoty území ochranného pásma, nýbrž hodnoty předmětu, k jehož ochraně bylo ochranné pásmo vymezeno.⁶⁴

⁶³ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 19 s. Komentář: k odst. 1. § 6 ISBN 80-86905-10-1.

⁶⁴ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 78 s. Komentář: K § 17. ISBN 80-86905-10-1.

3.4. Evidence kulturních památek

S nabytím účinnosti zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, došlo k významným změnám v oblasti evidence kulturních památek. Byl zaveden Ústřední seznam kulturních památek. Cílem založení Ústředního seznamu kulturních památek bylo zavést jednotnou evidenci obsahující základní údaje důležité pro zjišťování péče o kulturní památky. Tehdejší správní orgány pak na podkladě výpisu z ústředního seznamu vedly evidenci kulturních památek svých územních obvodů.⁶⁵

Zákon stanoví, že Ústřední seznam kulturních památek vede ústřední organizace státní památkové péče, tedy Národní památkový ústav. Veřejně je dálkově přístupný seznam kulturních památek, památkově chráněných území, světového dědictví, národních kulturních památek a nejhroženějších nemovitých kulturních památek.⁶⁶

V roce 2007 byl zpracován na základě usnesení vlády ČR č. 1440 návrh projektu digitalizace Ústředního seznamu kulturních památek České republiky, ve kterém vláda souhlasila s předloženým záměrem digitalizace ÚSKP a uložila ministru kultury zpracovat, připravit a vládě do 31. prosince 2008 předložit návrh projektu Uplatnění principu Smart Administration v oblasti nakládání s památkovým fondem České republiky. Základním cílem projektu je zefektivnění výkonu státní památkové péče a zavedení a poskytování veřejných služeb v této oblasti prostřednictvím moderních informačních a komunikačních technologií „ICT“.⁶⁷

Tento projekt představuje významný příspěvek k naplnění závazku podílet se na vytvoření Evropského kulturního a informačního prostoru, které pro ČR vyplývají z evropského Dynamického akčního plánu „Dynamic Action Plan“.⁶⁸

⁶⁵Zdroj:<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/ustredni-seznam-kulturnich-pamatek-cr-775/>[citováno dne 10. 3. 2011].

⁶⁶Zdroj:<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/ustredni-seznam-kulturnich-pamatek-cr-775/>[citováno dne 10. 3. 2011].

⁶⁷Zdroj:<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/ustredni-seznam-kulturnich-pamatek-cr-775/Projekt-digitalizace-Ustredniho-seznamu-kulturnich-pamatek-CR->[citováno dne 11. 3. 2011]

⁶⁸Zdroj:<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/ustredni-seznam-kulturnich-pamatek-cr-775/Projekt-digitalizace-Ustredniho-seznamu-kulturnich-pamatek-CR->[citováno dne 11. 3. 2011].

3.5. Státní památková péče, organizační struktura a povinnosti orgánů veřejné správy

Základní rámec organizačního zajištění státní památkové péče nalezneme právně vymezený v hlavním legislativním dokumentu o státní památkové péči – v zákoně č. 20/1987 Sb.⁶⁹

Ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky v České republice je, Ministerstvo kultury, které zpracovává veškerou dokumentaci dlouhodobého rozvoje státní památkové péče. Zabývá se otázkou programování, vědeckého výzkumu, a proto si zřizuje svůj odborný poradní orgán vědeckou radu pro státní památkovou péči. Zajišťuje vzdělávání v oboru státní památkové péče. Jednou z nejdůležitějších oblastí orgánu je poskytování finančních výpomocí při obnově kulturních památek a také dotační činnost.⁷⁰

Vedle toho také zřizuje specializovaný kontrolní orgán v podobě památkové inspekce. Tento orgán není zřizován jako samostatný orgán, a proto nemůže přijímat vlastní rozhodnutí. Má za úkol především vykonávat dozor nad dodržováním platné právní úpravy na daném úseku.⁷¹ Inspekce sdružuje informace o využívání, zpřístupňování a evidenci kulturních památek. Jednou z důležitých povinností je dozor nad odbornými organizacemi, které by měly poskytovat bezplatně kvalifikované poradenství v oblasti obnovy kulturních památek.⁷²

Dalším důležitým orgánem, který zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky a nad jejich soustavným využíváním, je Národní památkový ústav v čele s generálním ředitelem, kterého jmenuje a odvolává ministr kultury. Národní památkový ústav má 14 odborných pracovišť. Vedle činností již zmíněných výše, jako např. vedení ústředního seznamu kulturních památek, koordinuje a plní vědeckovýzkumné úkoly státní památkové péče a zpracovává potřebné odborné podklady pro ostatní orgány státní památkové péče.⁷³

⁶⁹ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 25 s. § 26. ISBN 80-86905-10-1.

⁷⁰ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 25 s. § 26. ISBN 80-86905-10-1.

⁷¹ JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 203 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

⁷² Vyhláška k provedení zákona o státní památkové péči č. 66/1988 Sb.

⁷³ Zdroj: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/statut-organizace-a-vedeni-npu/organizacni-struktura-schema/>. [citováno dne 11. 4. 2011].

Důležitou roli na poli ochrany kulturních památek hrají vedle státu také územní samosprávné celky v podobě obcí a krajů, a to jak v rámci jejich samostatné, tak i přenesené působnosti.⁷⁴

Řídící funkce památkové péče v kraji přináší krajskému úřadu. V rámci přenesené působnosti krajský úřad metodicky řídí výkon státní památkové péče v kraji. V oblasti památkové péče památkové péče řídí výkon památkové péče na svém vymezeném území. Plní úkoly orgánu státní památkové péče, kontroluje dodržování zákona a předpisů spojených s památkovou péčí, s tím je také spojen dozor při obnově i stavbě kulturních památek. Rada kraje může zřídit komisi státní památkové péče.⁷⁵

V samostatné působnosti kraj pro své území schvaluje koncepci podpory státní památkové péče, a to v souladu s koncepcí rozvoje na celostátní úrovni a po projednání s ministerstvem, schvaluje návrhy dlouhodobých, střednědobých a prováděcích plánů a programů zachování a obnovy kulturních památek a usměrňuje využití kulturních památek.⁷⁶

Obec je základní jednotkou územního samosprávného společenství. Ve své samostatné působnosti pečuje o kulturní památky a kontroluje plnění povinností vlastníků kulturních památek a může zřídit právnickou osobu pro obnovu kulturních památek. Tato oprávnění a povinnosti přináší každé obci bez ohledu na její velikost. V zákoně 20/1987 Sb., o státní památkové péči jsou pověřeny obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Tyto vykonávají státní památkovou péči ve stanoveném správním obvodu, a to v souladu s její celorepublikovou koncepcí.⁷⁷ Veškeré činnosti, které vykonává, jsou prováděny v rozsahu její působnosti, která je působností přenesenou. Rada obce si může zřídit na výkon těchto povinností komisi státní památkové péče. Členem této komise je konzervátor památkové péče, který sleduje stav kulturních památek, vydává zprávy, podílí se na propagaci, sleduje činnost ostatních orgánů.⁷⁸ Ve vztahu k ostatním obcím především usměrňují jimi zajišťovanou péči o kulturní památky.

⁷⁴ JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 202 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

⁷⁵ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 25 s. § 28. ISBN 80-86905-10-1.

⁷⁶ JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 203 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

⁷⁷ JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 203 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

⁷⁸ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 25 s. § 29. ISBN 80-86905-10-1.

3.6. Povinnosti vlastníka kulturní památky, jeho právní postavení

Povinnosti stanovené vlastníkoví kulturní památky představují omezení vlastnických práv zakotvených v § 123 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Ústavní základ tohoto zákonného omezení je zakotven v čl. 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle kterého vlastnictví zavazuje. Není tedy neomezené a nesmí být zneužito v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. S tímto ustanovením nepřimo souvisí čl. 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle kterého nikdo nesmí poškozovat kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.⁷⁹ Vlastník má ve vztahu ke své kulturní památce řadu povinností, z nichž uvádím pouze některé.

K základním povinnostem vlastníka patří:⁸⁰

- zachování a udržování kulturní památky v dobrém stavu,
- ochrana před poškozením, ohrožením, znehodnocením nebo odcizením,
- užívání kulturní památky pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturnímu významu, památkové hodnotě a technickému stavu,
- při převádění či ponechání věci je povinen upozornit toho, na koho věc převádí nebo komu ji přenechává, že se jedná o kulturní památku,
- oznámení každé zamýšlené změny v užívání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností,
- oznámení každého ohrožení nebo poškození kulturní památky obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, u nemovité kulturní památky se vyrozumí i stavební úřad, a vyžádání si rozhodnutí o způsobu odstranění závad,
- povinnost písemně nabídnout movitou kulturní památku a národní kulturní památku v případě jejího zamýšleného prodeje Ministerstvu kultury, s výjimkou prodeje mezi osobami blízkými nebo spoluvlastníky.⁸¹

Smyslem povinností vlastníka ve vztahu ke své kulturní památce je zachování kulturní památky a jejích památkových hodnot a eliminování vlivů, které by mohly kulturní památku poškodit či zničit. Tyto povinnosti nese vlastník na své vlastní náklady. Má však právo na příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky a má též právo

⁷⁹ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 25 s. Komentář: k odst. 1 § 9. ISBN 80-86905-10-1.

⁸⁰ JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 204 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

⁸¹ JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno, MU, 2010. 204 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

na bezplatnou odbornou pomoc (konzultace, odborné průzkumy, záměry restaurování) Národního památkového ústavu.⁸² Stejně tak mohou bezplatně odborně pomoci i jiné státní orgány památkové péče (obec s rozšířenou působností, kraj, Ministerstvo kultury). Je to jakási kompenzace omezení vlastnického práva, které vyplývá z povinností vlastníka kulturní památky.⁸³

3.7. Obnova kulturních památek

Významným nástrojem pro zachování kulturních památek je jejich obnova. Podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči se obnovou rozumí každá údržba, oprava, rekonstrukce, restaurování jejího prostředí. Za jinou úpravu kulturní památky se přitom považuje modernizace budovy při nezměněné funkci nebo využití kulturní památky a dále její nástavba nebo přestavba.⁸⁴

Jestliže vlastník kulturní památky zamýšlí provést její údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu, je povinen si předem vyžádat rozhodnutí příslušného správního orgánu. To znamená, že pouze vlastník je oprávněn podat návrh na zahájení řízení. Příslušným orgánům státní správy je zde stanovena pravomoc rozhodovat ve správním řízení o tom, zda určité práce jsou z hlediska hodnot, jež jsou předmětem zájmu státní památkové péče, přípustné nebo nikoli.

Ministerstvo kultury snahou podílet se na kompenzaci veřejného zájmu na úseku památkové péče vyhláší v souladu s ustanovením § 16 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, program „Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností. Tento dotační program umožňuje Ministerstvu kultury alokovat příspěvek ze státního rozpočtu na zachování a obnovu kulturní památky prostřednictvím obecního úřadu obce s rozšířenou působností tak, aby byla naplněna

⁸² ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 25 s. Komentář: k odst. 1 § 9. ISBN 80-86905-10-1.

⁸³ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 74 s. Komentář: k odst. 1 § 16. ISBN 80-86905-10-1.

⁸⁴ PŘÍRUČKA VLASTNÍKA KULTURNÍ PAMÁTKY. Metodický materiál Ministerstva kultury ČR. Praha: 2003. 7 s.

účinnější péče o ten segment památkového fondu, kde to efektivně a účelně neumožňují jiné programy Ministerstva kultury.⁸⁵

⁸⁵Zdroj:<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/podpora-obnovy-kulturnich-pamatek-prostrednictvim-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-2432/> Zásady programu: Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností. /[citováno dne 11. 3. 2011]

4. FINANČNÍ PÉČE O KULTURNÍ PAMÁTKY

Je nesmírně obtížné dotknout se v rámci jednoho výkladu všech současných aspektů a problémů financování kulturních památek. Ještě obtížnější ale bude naznačit možné cesty a způsoby jejich řešení.

Otázek je celá řada, počínaje legislativou a konče například odborným managementem v této oblasti. Z pozice např. ekonoma zabývajícího se veřejnými financemi ve veřejném sektoru lze považovat za klíčový problém způsob rozhodování o alokaci prostředků z veřejných zdrojů ne veřejné cíle. Jde tedy o hledání odpovědí na otázky typu „kolik, jak, komu, na co“.

Vím, jak obtížné je někdy rozhodnout, kde končí privátní zájem a začíná zájem veřejný, a naopak, co skutečně je třeba financovat (ať už přímo či nepřímo) z veřejných zdrojů, a co zapotřebí není. Každý, kdo ví něco o mechanismu tzv. veřejné volby (Public Choice) a vůbec o zákonitostech politického vyjednávání v podmínkách zastupitelské demokracie, je vyzooměn o tom, jak obtížné je zjistit, jaká je vůle občana v rámci veřejných financí a veřejného sektoru. Nelze totiž vyloučit, že pokud bychom byli schopni odhalit tyto preference, byli bychom možná velmi překvapeni.

Památková péče je jednou z mnoha oblastí, kde se střetávají aktivity soukromého a veřejného sektoru. Ve vyspělých zemích je kulturní dědictví považováno za národní bohatství, které musí být chráněno před poškozováním a ničením. Je svědectvím o historickém vývoji dané společnosti, poskytuje hodnoty estetické a umělecké, pomáhá s uvědomováním si místní či národní identity. Kulturní dědictví je oblastí výskytu veřejných statků, při jejichž alokaci trh selhává, a tak musí nastoupit stát, aby selhání trhu nějakým způsobem korigoval. Z tohoto důvodu považuji účast státu v oblasti péče o kulturní dědictví za nezbytnou a nenahraditelnou. V ČR je účast státu stanovena především zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.⁸⁶

Otázkou je, do jaké míry a jaký objemem finančních prostředků se má veřejný sektor v této oblasti angažovat. Současné problémy památkové péče v ČR jsou do značné míry ovlivněny vývojem před rokem 1989. V minulém režimu byla podporována hlavně extenzivní masová výstavba, kterou prováděly kolosy státních stavebních podniků. Údržba, opravy, rekonstrukce jednotlivých menších objektů nebyly pro tyto podniky z hlediska

⁸⁶ NETOLICKÁ, M. Problémy financování památkové péče v ČR. Praha: VŠ ekonomická, Katedra veřejných financí 1998. 85 s. ISBN 80-7079-466-6.

sledovaných ukazatelů výhodné. Z tohoto důvodu byla i péče o památky zanedbávána. Zanedbáním péče o kulturní památky v minulosti se vytvořil veliký dluh. Místo pravidelných menších částek na údržbu dnes památky vyžadují vynakládání obrovských sum prostředků na svou obnovu. Z hlediska veřejného zájmu na zachování památek by se měl na financování rekonstrukcí podílet stát i v případě, že památka je ve vlastnictví soukromých subjektů. Vlastníci kulturních památek se snaží kolikrát zátěže v podobě památkově chráněných objektů zbavit, nebo je přestavět ke komerčním účelům. Památky se také někdy stávají předmětem spekulace, dochází k rychlému střídání majitelů, aniž by některý z nich zahájil potřebné rekonstrukce.⁸⁷

Jako aktuální příklad uvádím Petrovu boudu na hřebenech Krkonoš nad Špindlerovým Mlýnem. Petrova bouda je nejvýše položeným obydlím ve Špindlerově Mlýně a má za sebou úžasnou historii s tisíci spokojenými hosty. Unikátní stavba zapsaná na seznam kulturních památek letos slaví 200. narozeniny, ale podle nejhorších scénářů ji hrozí pád třeba už příští zimu. Ničí ji vlhko a vandalové. Petrova bouda je v současné době uzavřena. Původní majitel živnost opustil a ponechal boudu na hřebenech Krkonoš jejímu osudu. Důvodem byl naprosto žalostný stav. Rekonstrukce by majitele stála několik desítek milionů. V současné době Petrovku koupil jiný majitel, který údajně zpracovává architektonický návrh na rekonstrukci. Petrovka je klenotem horské architektury, který u nás prakticky nemá obdoby. Úpadek zahájilo převedení Petrovy boudy na odborářskou zotavovnu v roce 1949. Do chaty od té doby nikdo výrazněji neinvestoval, nikdo neřešil energeticky mimořádně náročné vytápění a ohřev vody, modernizaci pokojů na vyšší standard ani zvyšování kvality služeb. Petrovka byla podfinancována už na konci 80. let a ani po změně režimu bohužel nepřišel žádný osvícený majitel, který by k ní přistoupil tak, jak by si zasloužila. Turistům přestala Petrova bouda sloužit v roce 2008. Kvůli objasnění současného stavu objektu si pozvali majitele Petrovky památkáři. Situaci na Petrově boudě sledují správci Krkonošského národního parku. Pro její záchranu však nic podniknout nemohou, protože jde o soukromý objekt.⁸⁸

⁸⁷ NETOLICKÁ, M. Problémy financování památkové péče v ČR. Praha: VŠ ekonomická, Katedra veřejných financí 1998. 86 s. ISBN 80-7079-466-6.

⁸⁸ Zdroj: Zpravodajství: http://www.cestovani.idnes.cz/pamatne-petrove-boude-v-krkonosich-hrozi-pad-kvuli-plisni-a-vandalum-1iy-/igcechy.aspx?A110217_210701_hradec-zpravy_klu. [citováno dne 15.3.2011]

Na tyto situace či jevy by měl reagovat systém státní památkové péče opatřeními v oblasti legislativy, ale i kompenzacemi nákladů, které vznikají vlastníkům v souvislosti s dodržováním požadavků státní památkové péče.

V dnešní době napjatosti veřejných rozpočtů, kdy finance chybí v mnoha důležitých oblastech a vláda je nucena provádět rozpočtové škrty, není možné zajistit státní památkovou péči v rozsahu, jaký by odpovídal skutečným potřebám kulturních památek. Nedostatek financí vidím vedle legislativy jako jeden ze základních problémů v této oblasti. Přestože z rozpočtu Ministerstva kultury jde velká část prostředků právě na památkovou péči, je jejich objem považován za velmi nedostatečný.⁸⁹

Je nespravedlivé, aby vlastník kulturní památky nesl veškeré náklady spojené s jejím zachováním nebo obnovou sám. Navíc si musíme uvědomit, že zde existuje čl. 11 odst. 4 Listiny, podle kterého vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.⁹⁰ Formy finanční pomoci můžeme rozdělit do několika kategorií, a to buď přímé pomoci, nebo nepřímé pomoci.

4.1. Přímá finanční pomoc

Jednou z forem přímé finanční pomoci je poskytnutí finančního příspěvku podle § 16 zákona o státní památkové péči. Už z jeho názvu můžeme dovodit, že se jedná pouze o částečné krytí zvýšených nákladů spojených se zachováním nebo obnovou kulturní památky. Je třeba zdůraznit, že příspěvky se poskytují výlučně na základě žádosti vlastníka kulturní památky. První impuls je tedy vždy na vlastníkově, a to prostřednictvím podané žádosti s nezbytnými přílohami tomu orgánu, od něhož příspěvek žádá, a to v řádných termínech. Nejedná se o nárokovou částku, správní orgán zde jedná na základě svého správního uvážení a posuzuje především, zda je naplněn obsah pojmu obzvlášť odůvodněný případ. Za zvlášť odůvodněný případ se považuje například špatný technický stav kulturní památky podle § 12 vyhlášky č. 66/1988 Sb. O přiznání příspěvku rozhoduje obec nebo kraj, neboť je poskytován z jejich rozpočtových prostředků. Příspěvek může být poskytnut na základě smlouvy, případně na základě správního rozhodnutí. Je na rozhodnutí obce či kraje, jakou částku vyčlení ve svém rozpočtu na

⁸⁹NETOLICKÁ, M. Problémy financování památkové péče v ČR. Praha: VŠ ekonomická, Katedra veřejných financí 1998. 87 s. ISBN 80-7079-466-6.

⁹⁰JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 206 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

poskytování příspěvků v daném roce vlastníkům kulturních památek. Pokud poskytnutá částka není plně vyčerpána, vrací se zpět obci či kraji.

Vlastníkovi kulturní památky může být poskytnut příspěvek na její obnovu i ze státního rozpočtu, a to prostřednictvím Ministerstva kultury, je-li na zachování kulturní památky mimořádný společenský zájem.⁹¹ K tomu dochází, jde-li o kulturní památku na území ČR svého druhu ojedinělou, nebo je-li kulturní památka v havarijním stavu nezaviněném jejím vlastníkem či je-li kulturní památka zařazena do některého ze specializovaných příspěvkových programů Ministerstva kultury. Mezi nejvýznamnější se řadí Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, který vláda schválila dne 25. března 1992 pod číslem 209. Jedná se o jeden z nejkompexněji pojatých projektů, který je založen na vzájemném propojení aktivit obci či krajů se zájmem státu.⁹²

Ve schváleném rozpočtu ČR na rok 2011 je pro tento program „Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón“ vyčleněna částka 137 mil. Kč. Na podporu obnovy kulturních památek v městských památkových rezervacích se vyčleňuje 41,195 mil. Kč a 88,805 mil. Kč na podporu obnovy kulturních památek v městských památkových zónách. Zbývajících 7 mil. Kč tvoří základ rezervy, která může být společně s rezervou vzniklou s úsporami během roku použita například na řešení havárií a urychlené dokončování obnovy kulturních památek v MPR a MPZ.⁹³ I když přihlédneme k omezeným možnostem státního rozpočtu, myslím si, že letošních 137 mil. Kč pro program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón, je přece jen málo. Bohužel alokace Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón skutečně reaguje na stav státního rozpočtu, který neposkytuje ani možnost získat příspěvek z jiných dotačních programů. Ty totiž byly v porovnání s předchozími roky také zkráceny. Musím připomenout, že ne všechny kraje se do programu zapojují. Každý rok je Ministerstvo kultury sice vyzývá ke spolupráci, ale pokaždé se výzva setká s odezvou jen malé části

⁹¹ ZÍDEK, K., KLUSONĚ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 75 s. Komentář: k odst. 2 § 16. ISBN 80-86905-10-1.

⁹² JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. Brno: MU, 2010. 208 s. ISBN 978-80-210-4847-8.

⁹³ Zdroj: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=429/> Rozpis státní finanční podpory Programu regenerace MPR a MPZ na rok 2011. [citováno dne 12.3.2011]

krajů. Kraje by měly vyhledávat památky, které budou podporovat. Neměly by přece zapomínat na naše nekonečně pestré a neuvěřitelně bohaté kulturní dědictví. To dá i našim dětem šanci být atraktivní pro celý svět. Podmínkou je, že bude zachováno. O tom, že Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón bude pokračovat, vůbec nepochybuji. Ale měl by být výdajovou prioritou.

Tabulka č. 1

Finanční vybavení památkových dotačních programů MK v období 2004-2009 v mil. Kč.

Program	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Program záchrany architektonického dědictví	363 295	336 361	351 000	383 660	365 369	272 000
Program regenerace MPR a MPZ	235 000	160 000	160 000	161 500	145 727	150 000
Program péče o VPR, VPZ a KPZ	20 000	18 000	18 000	18 800	24 635	15 000
Program restaurování movitých kulturních památek	25 000	18 000	19 000	18 000	20 812	14 000
Havarijní program	55 000	55 000	61 711	73 820	98 839	100 371
Programy podpory záchranných archeologických výzkumů	17 000	9 000	4 000	4 000	4 340	5000
Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností					193 662	170 000
Celkem	715 295	596 361	613 711	658 980	853 344	726 371

Přímou finanční pomoc můžeme získat prostřednictvím tzv. třetího sektoru. Představuje soubor mechanismů, jako je například dárcovství, sponzorství atd. Dárcovství je společenskou institucí, jejíž podstatou je věnování materiální pomoci bez zpětné materiální či nemateriální odměny vyjma osobního uspokojení a zvýšení občanského sebevědomí dárce. Naopak sponzoring se od dárcovství liší tím, že je založen na poskyt-

nutí propagační a reklamní služby neziskovou organizací sponzorovi. Sponzorský příspěvek je chápán jako platba za poskytnuté služby.

Mezi takové organizace či nadace a nadační fondy patří např. Nadace VIA/Fond obnovy kulturního dědictví/, která byla založena v roce 2002 a jejímž impulzem pro založení byly katastrofální povodně v roce 2002.⁹⁴ Do Fondu kulturního dědictví přispívají jak jednotlivci z České republiky, tak i jednotlivci z USA. Je zde i Nadace Český barok, kterou utvořila skupina lidí v roce 1995, kteří si uvědomovali, že sochy jsou nejzranitelnější složkou památkového dědictví.⁹⁵

4.2. Nepřímá finanční pomoc

V České republice umožňuje stát vlastníkům kulturních památek získat nenárokovou finanční pomoc prostřednictvím daňových úlev a bezplatné odborné pomoci. V roce 1992 se u nás otevřela vlastníkům kulturních památek možnost využít daňové úlevy zakotvené v zákoně č. 338/92 Sb., o dani z nemovitosti, který osvobozuje vlastníka kulturní památky od daně, pokud jsou na ní prováděny stavební úpravy. Osvobození se také vztahuje na objekty zpřístupněné pro veřejnost s účelem výchovným a vzdělávacím. Dále pak v zákoně č. 357/92 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitosti, stanovuje osvobození od daně darovací, které platí pouze pro převod mezi příbuznými v řadě přímé nebo mezi manžely. A také v zákoně č. 586/92 Sb., o daních z příjmů, uvádí možnost odpisu, pokud došlo k technickému zhodnocení nemovité kulturní památky. Pro šíři a složitost problematiky daňových úlev je v této práci jen nastíněno několik možností. Pro konkrétní záměr je třeba zkonzultovat aktuální stav s odborníkem nebo s místním finančním úřadem. Mezi nástroji přímé a nepřímé pomoci kompenzace veřejného zájmu jsou zásadní rozdíly jak z hlediska jejich faktických dopadů, tak z hlediska jejich sledovanosti. Tomu odpovídá i společenský, ekonomický a politický tlak vyvíjený na jejich konkrétní podobu.⁹⁶

⁹⁴ Zdroj: <http://www.nadacevia.cz/cz/pomahejte-s-nami/fond-kulturniho-dedictvi>. [citováno dne 12. 3. 2011].

⁹⁵ Zdroj: <http://www.barok.cz/>[citováno dne 12. 3. 2011].

⁹⁶ Zdroj: http://www.mkcr.cz/cz/ministerstvo/knihovna/sbornik-stati-o-kulture-44731/Sbornik_stati_o_kulture_v_letech_2004-2009. [citováno dne 13. 3. 2011].

Stav našeho památkového fondu stále vykazuje vysoký vnitřní dluh, a proto jeho záchrana a obnova vyžaduje koncentrovanou formu podpory v dimenzi času i objemu. A tu nejlépe zabezpečují dotační programy. Daňové úlevy jsou spíše motivačním nástrojem pro zabezpečení pravidelné údržby památkových objektů po dokončení akce obnovy. Cesta ke stabilizaci v systému kompenzace veřejného zájmu u památek na straně státu v podmínkách světové hospodářské krize naplní následující léta, která si vyžádají nejen vysokou politickou odpovědnost, ale musí s sebou nutně přinést také nové soustředění na tematiku ekonomiky nakládání s památkovým fondem.⁹⁷

4.3. Jiné způsoby financování památkové péče

Vlastník kulturní památky má podle § 32 odst. 2 písm. f) zákona o státní památkové péči právo na to, aby mu při zajišťování péče o jeho kulturní památku poskytoval Národní památkový ústav odbornou pomoc, a to bezplatně.⁹⁸ Jen pro zajímavost uvádím, že Národní památkový ústav vznikl splnutím státních památkových ústavů ke dni 1. 1. 2003 je státní organizací a jeho zřizovatelem je Ministerstvo kultury. Národní památkový ústav je pověřen různými úkoly, jejichž plněním napomáhá jako odborná organizace státní památkové péče zachování kulturního dědictví.⁹⁹

Právo na odbornou bezplatnou pomoc vlastníka je jednou z forem zákonné kompenzace jeho povinností vyplývajících ze zákona o státní památkové péči. Tento zákon o státní památkové péči reaguje na skutečnost, že péče o kulturní památku může být leckdy odborně náročná a vlastníkovi, který třeba nemusí mít potřebné odborné znalosti, dává možnost využít odbornou pomoc, aniž by za ni musel platit. Tato odborná pomoc může mít podobu konzultací, zpracování průzkumů kulturní památky, zpracování žádosti o restaurování podle § 10 odst. 2 památkového zákona a podobně.¹⁰⁰ Toto právo na bezplatnou odbornou pomoc je jedním z protipólů povinností, jež tíží vlastníka kulturní památky.

⁹⁷ Zdroj: http://www.mkr.cz/cz/ministerstvo/knihovna/sbornik-stati-o-kulture-44731/Sbornik_stati_o_kulture_v_letech_2004-2009. [citováno dne 13. 3. 2011].

⁹⁸ KAIGEL, J., PECHOVÁ, K., ZÍDEK, M. Příručka vlastníka kulturní památky. Praha: Ministerstvo kultury, 2003. 6 s. ISBN 80-86310-19-1.

⁹⁹ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 128 s. Komentář: k § 32. ISBN 80-86905-10-1.

¹⁰⁰ KAIGEL, J., PECHOVÁ, K., ZÍDEK, M. Příručka vlastníka kulturní památky. Praha: Ministerstvo kultury, 2003. 6 s. ISBN 80-86310-19-1.

Zde je vhodné podotknout, že poskytování bezplatné odborné pomoci není v zahraničí automatické. Například v Irsku na žádost vlastníka národní památky může ministr umění, kultury, oblastí Gaeltacht a ostrovů poskytovat rady ohledně nakládání s památkou, doporučovat postupy k jejímu zachování a radit v případě oprav. Důležitým prvkem poskytování odborných rad je skutečnost, že se zásadně poskytují za úhradu, jejíž výši určuje tento ministr. Výjimku může stanovit svým pokynem ministr financí.¹⁰¹

Národní památkový ústav je územně členěn jednak na odborné pracoviště s územní působností pro jeden či dva kraje a dále pak na ústřední pracoviště, na které se lze obracet se žádostmi o odbornou pomoc.

Samozřejmě i orgány státní památkové péče (obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady i Ministerstvo kultury) mohou vlastníkově kulturní památky poskytnout pomoc, konzultaci a podobně, kterou činí rovněž bezplatně.¹⁰²

4.4. Evropské finanční zdroje a Evropské fondy

Je nezbytné podporovat spolupráci a kulturní výměny za účelem uznání a podpory kulturní rozmanitosti v Evropě. Podpora kulturní spolupráce a rozmanitosti tak přímým zapojením evropských občanů do procesu integrace přispívá k tomu, že se evropské občanství stává hmatatelnou skutečností. Aktivní kulturní politika zaměřená na zachování kulturní rozmanitosti Evropy a podporu jejich společných kulturních prvků a kulturního dědictví může přispět k většímu vnějšmu zviditelnění Evropské unie.¹⁰³

Podporu financování kulturních památek nám Evropské unie nabízí především prostřednictvím programu Culture. Tento program „Kultura 2007-2013“ vznikl na základě rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady dne 12. 12. 2006. Program vyplývá z čl. 151 smlouvy ustavující Evropské společenství, a stanoví, že Evropská unie bude přispívat ke kulturnímu rozkvětu členských států, bude respektovat jejich národní rozmanitost a zároveň zviditelňovat společné kulturní dědictví. Program Culture překračuje

¹⁰¹ ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. 128 s. Komentář: k § 32. ISBN 80-86905-10-1.

¹⁰² KAIGEL, J., PECHOVÁ, K., ZÍDEK, M. Příručka vlastníka kulturní památky. Praha: Ministerstvo kultury, 2003. 7 s. ISBN 80-86310-19-1.

¹⁰³ Zdroj: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_378/l_37820061227cs00220031.pdf/ Rozhodnutí Evropského parlamentu a rady č. 1903/2006/ES. [citováno dne 18. 3. 2011].

čistě oborový přístup směrem k interdisciplinárnímu přístupu. Tento přístup se snaží o podporu spolupráce mezi kulturními aktéry pomocí podpory nejrůznějších typů kulturních aktivit. Program je otevřen pro všechny kulturní oblasti a subjekty, včetně neziskových aktivit kulturních podnikatelských subjektů. Program Culture má jak dlouhodobé projekty (3-5 let), tak i krátkodobé projekty v maximální délce 24 měsíců. Na tyto projekty byl přisouzen rozpočet na 400 miliónů eur.¹⁰⁴ Česká republika má do Culture 2000 přístup od roku 2001 a již v minulých letech z něj několikrát úspěšně čerpala. Pro rok 2011 ČR je vyhrazen celkový rozpočet 4. 997. 000,- Kč.

Finanční i odborná náročnost zpracování žádostí do tohoto programu a poměrně přísná kritéria výběru konečných příjemců dotace dovolují ucházet se o tuto podporu jen dokonale připraveným zájemcům s opravdu nosnými projekty.¹⁰⁵

Evropská unie disponuje i jinými finančními nástroji. Jsou to Fondy EU, které představují hlavní nástroj realizace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Právě jejich prostřednictvím se rozdělují finanční prostředky určené ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi členské státy a jejich regiony. EU disponuje třemi hlavními fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF), Evropský sociální fond (ESF) a Fond soudržnosti (FS).¹⁰⁶

Kulturní památky mohou být zapojeny zejména do prvního z cílů politiky hospodářské a sociální soudržnosti s názvem „Konvergence“ realizovaného prostřednictvím tématických operačních programů a regionálních operačních programů. V rámci prvního operačního programu se kulturní památky mohou týkat Integrovaného operačního programu, který si mimo jiné klade za cíl také podporu kulturního dědictví. V rámci těchto programů existuje potencionální možnost čerpat prostředky z Evropského fondu pro kulturní a památkové projekty.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Zdroj: <http://www.mediadeskcz.eu/uploaded/20090915122520-letak-culture1.pdf>/Program Culture (2007-2013). [citováno dne 18. 3. 2011].

¹⁰⁵ Zdroj: <http://www.mediadeskcz.eu/uploaded/20090915122520-letak-culture1.pdf>/Program Culture (2007-2013). [citováno dne 18. 3. 2011].

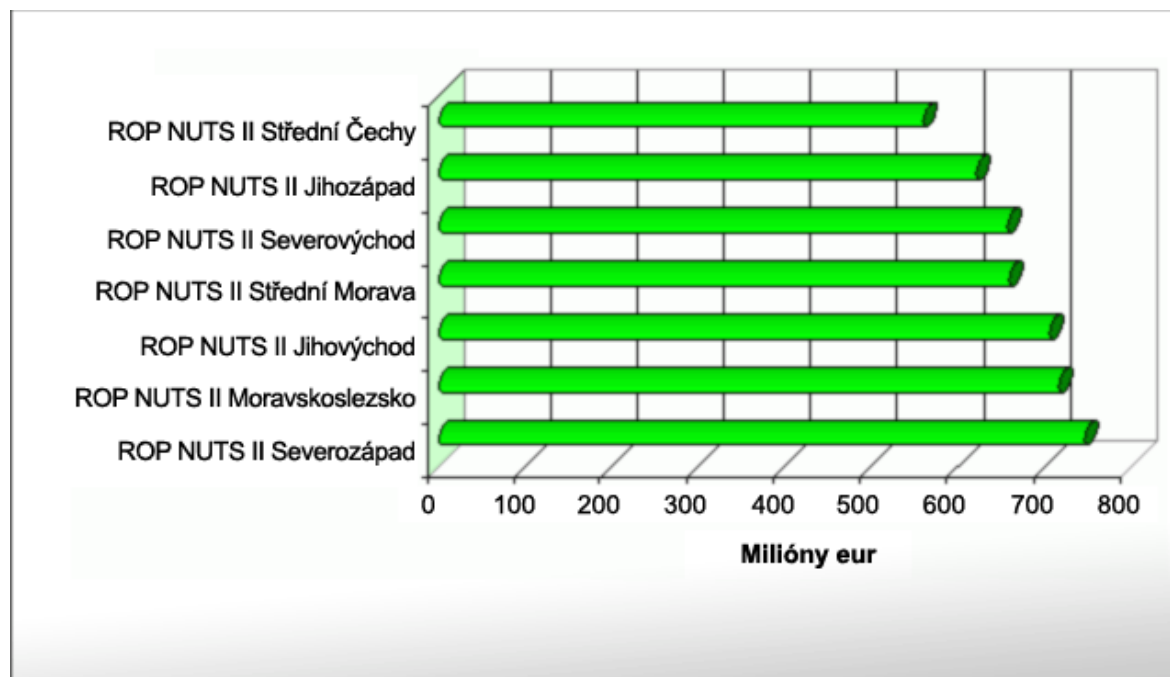
¹⁰⁶ Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/Integrovaný-operacni-program>. [citováno dne 18. 3. 2011].

¹⁰⁷ Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/810a501c-e85f-4e99-92f3-d1824296f1d4/Regionalni-operacni-programy>. [citováno dne 18. 3. 2011].

Regionální operační programy, kterých je v rámci Konvergence na celém území ČR sedm, jsou řízeny samostatně regionální radou příslušného regionu soudržnosti. Na regionální operační programy cíle Konvergence je z fondů EU vyčleněno 4,6 miliard eur.

Graf č. 1

Alokace prostředků z fondů EU v České republice pro ROP v cíli Konvergence

5. UNESCO

Unesco je mezinárodní odborná organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu se sídlem v Paříži. Světová proslulá zkratka UNESCO je odvozena z prvních písmen anglického názvu United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) byla založena roku 1946, tedy nedlouho po II. světové válce, která přinesla velký počet lidských obětí, utrpení i dosud nebyvalé ztráty na světovém kulturním dědictví. Roku 1972 byla na generální konferenci UNESCO ve Stockholmu jednomyslně schválena mezinárodní Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, ze které pro smluvní státy vyplývá povinnost zajistit označení a zabezpečit ochranu kulturních a přírodních památek UNESCO ponejvíc z vlastních prostředků. Na základě Úmluvy o ochraně světového dědictví byl také ustaven Výbor pro světové dědictví, který spravuje a publikuje aktuální Seznam světového dědictví evidující veškeré světové památky UNESCO. Vedle tohoto seznamu spravuje v současné době Výbor pro světové dědictví rovněž Seznam světového dědictví v ohrožení, soupis nehmotného kulturního dědictví s názvem Mistrovská díla ústního a nehmotného dědictví lidstva a udílí cenu Paměť světa.¹⁰⁸

Rok 1999 znamenal pro ČR na půdě této organizace vyvrcholení čtyřletého mandátu naší země v jejím řídicím orgánu – Výkonné radě. Naše působení bylo natolik úspěšné, že jsme se stali členy pracovní skupiny pro reformu tohoto orgánu a zástupkyně ČR (tehdy senátorka doc. MUDr. Jaroslava Moserová, DrSc.) byla následující období (1999-2001) dokonce zvolena předsedkyní Generální konference UNESCO, a ujala se tedy nejrepresentativnější funkce na světě v oblasti mezinárodní spolupráce na poli vědy, vzdělání a kultury. Zkušenosti s ČR mělo mezinárodní společenství natolik dobré, že naše republika byla na podzim roku 2003 opakovaně zvolena do Výkonné rady UNESCO s mandátem až do roku 2007. To umožňovalo aktivněji a těsněji participovat na hledání „globálních řešení globálních problémů“ týkajících se kultury, ale také vědy a výchovy.¹⁰⁹

Spolupráce České republiky s UNESCO v oblasti péče o kulturní dědictví je v kompetenci Ministerstva kultury. Největší podíl spolupráce je založen na naplňování Úmluvy o

¹⁰⁸ Zdroj: <http://www.lidova-architektura.cz/prehled-seznam/encyklopedie/unesco-organizace-osn.htm>. [citováno dne 18. 3. 2011].

¹⁰⁹ MINISTERSTVO KULTURY. Sborník statí o kultuře v České republice v období 1998-2003. Praha: MK, 2004. 94 s. ISBN 80-7068-180-2.

ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Jedná se o unikátní mezinárodní právně závazný dokument, který spojuje princip ochrany kulturního dědictví s ochranou přírody.¹¹⁰

Nejvyšším orgánem, který vydává rozhodnutí, je Generální konference. Tvoří jej zástupci všech zúčastněných států. Řádné zasedání Generální konference se koná každé dva roky zpravidla na přelomu října a listopadu. Na zasedání se projednává a schvaluje program a rozpočet organizace na následující dvouletí. Počátkem řádného zasedání Generální konference probíhá v plénu všeobecná rozprava, v níž vedoucí delegáti vyjadřují své názory nejen k programu a rozpočtu, ale reagují i na širokou škálu otázek spadajících do působnosti UNESCO. Při hlasování má každý zúčastněný stát po jednom hlase. Přijímá mezinárodní smlouvy a nezávazné deklaráce a doporučení. Pro přijetí klíčových rozhodnutí, jako je například změna ústavy či volba generálního ředitele, je zapotřebí dvoutřetinové většiny. Pro ostatní rozhodnutí stačí prostá většina hlasů. Dohlížecím, neboli řídicím orgánem je Výkonná rada UNESCO. Dohlíží na realizaci plnění programu přijatého Generální konferencí. Dále projednává důležité otázky před jejich předložením Generální konferenci a podílí se na přípravě budoucích programů. V současné době má 58 členů, kteří se scházejí dvakrát ročně. Další výkonnou a servisní složkou je sekretariát, který zahrnuje Generálního ředitele a štáb mezinárodních úředníků, kteří jsou jím jmenováni. Tvoří jej okolo 2 160 zaměstnanců ze 170 zemí. Personál je rozdělen do kategorie odborné a administrativní. Z toho více než 700 osob pracuje v 58 oblastních úřadovnách UNESCO po celém světě. Komunikačním orgánem mezi UNESCO, členskými státy a jejich občany jsou Národní komise, které pracují jako poradní orgány vlád členských států a rozvíjejí spolupráci se soukromým sektorem.¹¹¹

Základním principem výběru památek do Seznamu světového dědictví je jejich mimořádná hodnota, jedinečnost, autenticita a celistvost. Z toho vyplývá, že v seznamu nemohou být všechny hodnotné památky. Seznam je reprezentativní a zapsané památky částečně symbolicky zastupují určitý stavební typ daného období v určitém širším regionu. Na druhé straně výběr podléhá i geopolitickým hlediskům, protože Výbor pro světové dědictví usiluje o vyvážené zastoupení jednotlivých členských států úmluvy a světadílů jako celků.

¹¹⁰Zdroj:<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/>. [citováno dne 19. 3. 2011].

¹¹¹ ŠMÍD, L. UNESCO. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986. 20-21 s.

Abychom mohli kulturní památku zapsat do Seznamu světového dědictví, musí splňovat jednu či více kritérií, která jsou uvedena v článku 24 prováděcích směrnic Úmluvy, splňovat požadavek maximální autenticity a zároveň musí být prokázána dostatečnost koncepčních materiálů, zajišťujících uchování památky do budoucnosti.¹¹²

V dnešní době je UNESCO jakousi laboratoří sdružující představy a facilitátorem pro vymezování standardů pro mezinárodní dohody. Asistuje zemím také při výstavbě jejich lidského i institucionálního potenciálu a kapacit v různých oblastech. Stručně řečeno, UNESCO propaguje mezinárodní spolupráci v rámci 193 členských zemí.¹¹³

Zapojení České republiky do agendy světového dědictví využívá naše země a jednotlivé obce a regiony nejen ke své propagaci, ale i k rozvoji turistického ruchu. Pomohlo nám například i po tragických povodních v roce 2002. Způsobilo totiž, že se celosvětová výzva generálního ředitele UNESCO k bilaterální pomoci Praze a Českému Krumlovu setkala s mimořádným ohlasem a že ve prospěch povodněmi poškozeného Anežského kláštera v Praze a Staronové synagogy v Praze byl poskytnut příspěvek z Fondu světového dědictví.¹¹⁴

¹¹²Zdroj:<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/>. [citováno dne 19. 3. 2011].

¹¹³ Zdroj: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/unesco.html. [citováno dne 19. 3. 2011].

¹¹⁴ MINISTERSTVO KULTURY. Sborník statí o kultuře v České republice v období 1998-2003. Praha: MK, 2004. 92 s. ISBN 80-7068-180-2.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6. PŘÍPADOVÁ STUDIE – ZÁMEK V BYSTŘICI POD HOSTÝNEM

6.1. Obec Bystřice pod Hostýnem

Bystřice pod Hostýnem je město v severovýchodní části okresu Kroměříž, ve Zlínském kraji, 22 km severovýchodně od Kroměříže a má 8 595 obyvatel. Nad městem se tyčí Svatý Hostýn, nejvýznamnější mariánské poutní místo Moravy. Nejstarší stopy pobytu člověka na tomto území se objevují již na sklonku starší doby kamenné.

S nástupem vrcholného středověku stále více objasňují historické děje podhostýnského kraje písemné prameny. Nejstarší písemná zpráva o Bystřici pod Hostýnem pochází z 8. ledna 1368, kdy biskup Albert ze Šternberka vkládá do Zemských desek olomouckých Bočkovi z Kunštátu půl městečka Bystřice. Tehdy se ještě Bystřice nepsala „pod Hostýnem“. Bylo to malé městečko s dřevěnými chalupami, které měly doškové střechy.¹¹⁵

V roce 1650 koupil bystřické panství spolu s velkou částí Moravy štýrský šlechtický rod Rottalů. Jeden z členů rodu, František Antonín, nechal postavit několik chrámů ve zdejším okolí. Jako první počátkem 18. století kostel na Sv. Hostýně. Do roku 1744 stával na náměstí v Bystřici malý kostelík. Protože nepostačoval rostoucímu počtu farníků, zadal hrabě Rottal stavbu kostela nového.¹¹⁶

V roce 1827 připadla Bystřice svobodnému pánu Olivieru Loudonovi, potomkovi slavného generála Loudona. Loudonové byli posledními šlechtickými majiteli panství. Náleželo jim do poloviny 30. let 20. století. K největšímu rozvoji došlo v Bystřici po roce 1861. Tehdy přišli do Bystřice rakouští průmyslníci Thonetové, uzavřeli s majitelem panství Arnoštem Loudonem smlouvu na odkup dřeva a založili zde továrnu na ohýbaný nábytek. Svého času to byla největší továrna na ohýbaný nábytek v Evropě. Rozšíření průmyslové výroby znamenalo i velký příliv nových dělníků, nových obyvatel obce. Takže už v roce 1864 mohla být Bystřice prohlášena městem.¹¹⁷

Do prosperity 19. století zasáhla ve 30. letech 20. století hospodářská krize. Thonetové se dostali do nesnází a byli nuceni podnik spojit s konkurenčním závodem Kohn a

¹¹⁵ DOLÁKOVÁ, M., HOSÁK, L. Dějiny města Bystřice pod Hostýnem. Brno: Nakladatelství Blok, 1980. 19 s. ISBN 47-026-80.

¹¹⁶ Zdroj: http://www.portalbystricepodhostynem.cz/historie_mesta. [citováno dne 23.3.2011].

¹¹⁷ NEDĚLNÍKOVÁ, E., CHYBOVÁ, H. Bystřice 1368-2008. Katalog k výstavě o historii města Bystřice pod Hostýnem. Bystřice pod Hostýnem: 2008. 15 s. ISBN 978-80-904117-0-8.

Mundus v Holešově. Loudonové v souvislosti s pozemkovou reformou z 20. let 20. století a hospodářskou krizí z let 30. Přišli o tak velké jmění, že byli nuceni pozemky i se zámek prodat a odejít k příbuzným. Po druhé světové válce byly všechny podniky zestátněny, zámek se stal sídlem vojenské zdravotnické základny.¹¹⁸

6.1.1. Kulturní památky v Bystřici pod Hostýnem

Obec Bystřice pod Hostýnem má 14 nemovitých kulturních památek. Kromě dvou, byly do státního seznamu kulturních památek zapsány v roce 1958. Patří sem kostel sv. Jiljí (rej. č. 34506/7-5900), který leží v centru města, u říčky Bystřičky na proti zámku, na severovýchodní straně Masarykova náměstí. Kostel byl postaven v roce 1744 Františkem Antonínem z Rottaldu, stavitelem byl Tomáš Šturn. Kostel vymaloval a vyzdobil freskami Jano Kohler, z původních maleb se však zachovaly jen některé. Uprostřed kostela nad hlavním oltářem je rodový erb majitelů panství. V roce 1789 byl kostel požárem poškozen, ale rychle opraven. V roce 1791 byly na kostelní věž instalovány první hodiny. V roce 1833 byl kostel opět zasažen požárem. Při obnově kostela byla vystavěna nová věž a tím kostel získal dnešní podobu.¹¹⁹ Další nemovitou kulturní památkou je hřbitovní kaple sv. Vavřince (rej. č. 19743/7-5901), kterou nechal postavit farář Jan Straka zednickým mistrem Antonínem Matesem Slováčkem. Kaple se nachází na starém již zaniklém hřbitově. Kaple sv. Vavřince je barokně klasicistní a pochází z let 1760–1763. Ačkoliv se na hřbitově přestalo pohřbívat roku 1885, byl ústředně zrušen až roku 1921. Třetí a čtvrtou kulturní nemovitou památkou je starý bystřický hřbitov (rej. č. 29178/7-5907), který byl zřízen v roce 1534, z toho jen pomník obětem I. světové války, hroby Hanuše Schwaigra, Františka Táborského, Františka Ondrůnka a nový bystřický hřbitov „šlechtický“, který byl založen v roce 1885, z toho jen kaple Loudonů a soubor náhrobků. Pod rej. č. 31835/7-5911 najdeme nemovitou kulturní památku Boží muka. Tato Boží muka nechal u cesty na Sv. Hostýn vybudovat zdejší farář Tobiáš Schwach, jako vděk za uchránění Sv. Hostýna před zpusťšením a obsazením Turky v roce 1680. Obrázky na Božích mukách znázorňují čtyři zastavení křížové ces-

¹¹⁸ NEDĚLNÍKOVÁ, E., CHYBOVÁ, H. Bystřice 1368-2008. Katalog k výstavě o historii města Bystřice pod Hostýnem. Bystřice pod Hostýnem: 2008. 33 s. ISBN 978-80-904117-0-8.

¹¹⁹ SAMEK, B. Umělecké památky Moravy a Slezka. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-0474-2.

ty: Ježíš na hoře Olivetské, Ježíš bičován, Ježíš padá pod křížem a Ježíš ukřižován. Další tři následující nemovité kulturní památky představují kříže a jsou zapsány pod (rej. č. 14571/7-5911, 19487/7-5915, 33274/7-5916). Devátou kulturní památkou je socha – busta Františka Táborského. Renesanční zámek, o kterém bude dále pojednáváno, je zaznamenán pod rej. č. 25835/7-5896. První písemná zmínka o panském sídle na místě dnešního zámku pochází z roku 1440. Tehdy tam stála gotická tvrz, která byla majetkem Miloty z Tvorkova. V dokumentu se píše, že Milota z Tvorkova prodal tvrz spolu se zbořeným hradem Vokovi ze Sovince na Helfštýně. Z oné gotické tvrže se, bohužel, nedochovalo téměř nic. Jaká byla historie přestavěné tvrže, uvádím dále. Za zmínku jistě stojí i nemovitá kulturní památka sokolovna pod rej. č. 47886/7-7164. Sokolovna byla postavena v roce 1922 jako jedna z prvních realizací později slavného brněnského architekta Bohuslava Fuchse a jsou na ní dobře patrné motivy rondokubismu. Pro nedostatek finančních prostředků se podle původních plánů nerealizovala boční přístavba. Sokolovna představuje dodnes velmi zajímavý stavebně-typologický typ. Pod rej. č. 19630/7-5897 je zapsána nemovitá kulturní památka „Měšťanský dům“ a pod rej. č. 13538/7-8431 je opět „Měšťanský dům“ který byl prohlášen za kulturní památku 14. 1. 1992. Jako poslední byla do seznamu zapsána nemovitá kulturní památka pod rej. č. 100611 „Venkovský dům“, který byl prohlášen za kulturní památku Ministerstvem kultury 15. 10. 2003.

6.2. Renesanční zámek v Bystřici pod Hostýnem

Renesanční zámek v Bystřici pod Hostýnem je nemovitou kulturní památkou, která je zapsána do Ústředního seznamu kulturních památek ČR pod číslem rejstříku 25835/7-5896. Do státního seznamu byla zapsána 3. 5. 1958.¹²⁰

¹²⁰ Zdroj: http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php/nemovite_kulturni_pamatky. [citováno dne 26. 3. 2011].

6.2.1. Historie zámku, vlastnické vztahy a přetváření podstaty objektu

Zámek v Bystřici pod Hostýnem je barokně-klasicistní stavba. Na jeho místě nejprve stála gotická vodní tvrz, založená pány z Tvorkova po zániku hradu Obrány a doložená poprvé v roce 1440. V roce 1461 osvobodil nový vlastník panství Jiřík z Landštejna Bystřici a přilehlé vsi od odúmrti. Až do té doby majetek kteréhokoliv obyvatele Bystřice, pokud zemřel bez přímých dědiců, připadal vrchnosti. V roce 1555 kupuje panství Přemek Prusinovský z Víckova, politicky činný katolík, který se později stal podkomořím Markrabství moravského. Na bystřickém zámku měl větší knihovnu a v ní i český text autobiografie Karla IV. Předpokládá se, že tvrz přestavěl na renesanční zámek, který však roku 1594 vyhořel.¹²¹ Zámek ve velmi špatném stavu zdědila Bohunka z Víckova, provdaná za Václava Bítovského z Bítova. Tento politicky činný šlechtic se spolu s manželkou v roce 1614 přestěhoval na bystřický zámek poničený požárem. Nechal jej opravit a nad vstupní bránu vsadit erb svůj a své manželky. Tyto stavební opravy se datují rokem 1616. Kronikář Jan Sova uvádí, že šlo o „zámek s malými věžkami, v rozích hlubokými valy obehnaný....Když se nepřítel k zámku blížil, byla z nádržky do valů voda napuštěna...“

V roce 1622 byl Václav Bítovský odsouzen za účast na stavovském povstání ke ztrátě hrdla a roku 1628 v Brně popraven. Jeho panství mu byla zabavena a předána nejvyššímu kancléři, knížeti z Lobkovic. Ani Lobkovicům se však nevedlo lépe. Zdeněk Vojtěch Lobkovic roku 1623 zemřel a za jeho nezletilého syna vedla správu jeho matka Polyxena z Lobkovic. Správce bystřického panství úřadoval na zámku v Holešově, a tak zůstal zámek, po té co ho roku 1622 vypálily španělské vojenské oddíly, nadlouho úplně neopraven.¹²²

Dne 16. prosince 1650 prodali Lobkovicové za 200 000 zl. panství Janu hraběti z Rottalu, zámožnému a mocnému štyrskému šlechtici. Kromě nákladné stavby holešovského zámku nechal i bystřický zámek barokně adaptovat. Hrabě Rottal však sídlil v Holešově a bystřický zámek stále chátral. V prosinci roku 1674 pořídil těžce nemocný Jan Rottal ve Vídni závěť, v níž odkazuje panství Janu Kryštofovi

¹²¹ NEDĚLNÍKOVÁ, E., CHYBOVÁ, H. Bystřice 1368-2008. Katalog k výstavě o historii města Bystřice pod Hostýnem. Bystřice pod Hostýnem: 2008. 11 s. ISBN 978-80-904117-0-8.

¹²² Zdroj: http://www.mubph.cz/clanek/historie_zamku. [citováno dne 26. 3. 2011].

z Rottalu. Za jeho vlády se započaly v bystřickém zámku stavební práce. V červnu 1696 ustanovil dědicem svého svěřenectví holešovsko-bystřického nejstaršího syna Jana Zikmunda. Po jeho smrti roku 1717 zdědil zámek František Antonín hrabě z Rottalu.¹²³ František Antonín zemřel jako poslední mužský potomek svého rodu 26. října 1762 a jeho panství bylo rozděleno mezi jeho tři dcery.¹²⁴

Zámek připadl nejstarší dceři Marii Amálii provdané za italského šlechtice Jana Jakuba Leonardiho della Rovere di Monte l'Abbate. S rozdělením rodového panství bylo potřeba vystavět nové reprezentativní sídlo v Bystřici. Marie Amálie spolu s manželem požádala o návrhy stavebních plánů významného moravského architekta 18. století na Moravě Františka Antonína Grimma. S přestavbou se začalo mezi lety 1763 a 1765, dokončena byla v roce 1768. Přestavbou starší renesanční stavby měl vzniknout v Bystřici čtyřkřídlý zámek s ústředním nádvořím. O dvacet let později vypukl ve městě požár, při němž byl poškozen i zámek. O opravách svědčí i výkazy za sklenářské práce v 90. letech 18. století. Jak však ukazuje ikonografický materiál z pozdější doby, byl zámek pečlivě opraven podle původního projektu.

František Antonín della Rovere hrabě z Monte l'Abbate zemřel bezdětný v Brně 6. června 1804. Ve své poslední vůli odkázal zámek synovci Janu Nepomuku hraběti Wengerskému. O stavu zámku v Bystřici pod Hostýnem po smrti Františka Antonína podává inventář ocenění panství Bystřice pod Hostýnem z 11. srpna 1804. Píše se v něm, že „vrchnost vlastní ve městě Bystřici zámek vystavěný z dobrého materiálu, pokrytý šindelem. Zámek se nachází v dobrém stavu, avšak v nové budově ve druhém poschodí nejsou od požáru v roce 1789 okna, podlahy, stropy ani příčné zdi v místnostech“.¹²⁵

Jan Nepomuk nechal v I. polovině 19. století vymalovat kruhový sál romantickou malbou s egyptskými motivy. Ocenění panství Bystřice pod Hostýnem z 16. května 1805 podává důležité informace o stavu zámku. Podle tohoto dokumentu vrchnostenský zámek v městečku Bystřici na Moravě je „pěkný a dobře postavený, krytý šindelem. Na severní straně se nachází nová budova, ve které je ze strany za-

¹²³ ELIÁŠ, J. Stavebně historický průzkum bystřického zámku. Bystřice pod Hostýnem: 1993. 12 s.

¹²⁴ ELIÁŠ, J. Stavebně historický průzkum bystřického zámku. Bystřice pod Hostýnem: 1993. 14 s.

¹²⁵ ELIÁŠ, J. Stavebně historický průzkum bystřického zámku. Bystřice pod Hostýnem: 1993. 20 s.

hrady nádherně zaklenutý vjezd a na obou stranách krásně klenuté chodby. V dolním traktu je 11 hostinských pokojů, všechny vymalovány a opatřeny černými kamny a obyčejnými podlahami. Do I. patra vedou dvě krásná široká hlavní schodiště a jedno vedlejší. V tomto poschodí se nachází 8 panských obytných a slavnostních pokojů, 4 hostinské pokoje s obyčejnými podlahami a zelenými kamny. Ve středu tohoto traktu je prostorný sál s parketovou podlahou. Ze sálu se jde na balkon, na kterém se nachází pěkně provedená železná mříž. V rohových pokojích se nacházejí rovněž dvě krásné terasy s kamenným zábradlím, ze kterých možno spatřit ozdobnou a kuchyňskou zahradu a bažantnici. Z 1. poschodí vede kamenné schodiště do 2. poschodí, které však od požáru v roce 1789 není ještě stále zbudováno. Pod touto novou budovou je 10 sklepů, jedna šatna, pokoje lokajů, hospodářský a solný sklad a nad tím pak prostorná sypka. Ve střední zámecké budově je prostorná kuchyně s oficířským pokojem a 2 spížirny, vrátnice, vězení a jeho sklepení. Horní trakt od požáru není ještě dostavěn.“¹²⁶

Protože Jan Nepomuk hrabě Wengerský zemřel bezdětný v roce 1827, připadlo bystřické panství svobodnému pánu Olivierovi Karlovi Loudonovi, potomku slavného vojevůdce generála Loudona. Z doby jeho vlastnictví existuje popis bystřického zámku od moravského topografa G. Wolného z 30. let 19. století. Olivier Karel z Loudonu byl nadšený botanik, proto rozvíjel zámecký park a pěstoval mnoho exotických rostlin. Zámecký park v jeho době patří k nejkrásnějším zahradám na Moravě.¹²⁷

Patrně na sklonku 19. století došlo k opravám v zámku v Bystřici pod Hostýnem v souvislosti s návštěvou císaře Františka Josefa I., který byl při manévrech probíhajících v okolí na zámku ubytován se svým doprovodem. Svědčí o tom novogotické okno vedle císařovy pamětní desky na nádvoří starého zámku.¹²⁸

Posledním šlechtickým majitelem zámku byl Ernest Gideon Loudon, který převzal hospodaření na panství po dědově smrti v roce 1915, tedy ve svých 29 le-

¹²⁶ ELIÁŠ, J. Stavebně historický průzkum bystřického zámku. Bystřice pod Hostýnem: 1993. 21 s.

¹²⁷ WOLNY, G. Die Markgrafschaft Mahren topographisch, statistisch und historisch geschildert, Prerauer Kreis. Brno: Carl Winiker, 1846. 486 s.

¹²⁸ ELIÁŠ, J. Stavebně historický průzkum bystřického zámku. Bystřice pod Hostýnem: 1993. 23 s.

tech. Zámek zdědil v dobrém stavu, jak dokládá dědické řízení, v němž Ernst Olivier činí univerzálním dědicem majetku svého vnuka Ernsta Gideona.¹²⁹

K nejvýznamnějším počínům Ernsta Gideona patřila výměna střechy. Původní mansardová střecha byla po požáru v roce 1789 nahrazena provizorní sedlovou, v roce 1924 byla podle projektu Otto Zemana vrácena na klasicistní část zámku střecha mansardová.¹³⁰ Samotná výměna střechy ale znamenala pro Ernsta Gideona velký problém nejen po stránce financí. Státní památkový úřad pro Moravu a Slezsko vytkl majiteli, že stavební akce byla provedena bez vědomí tohoto úřadu. A i když současní historikové hodnotí výměnu střechy jako posílení umělecké hodnoty stavby, jak uvádí J. Eliáš ve stavebněhistorickém průzkumu z roku 1994, podle dobových názorů však nová střecha budově nesvědčila.

Už v roce 1924 byl Ernst Gideon Loudon z důvodů finančních těžkostí nucen rozprodávat panství i přes výslovné přání v závěti svého děda, aby panství zůstalo rodině zachováno.¹³¹ Bystřický zámek koupila Vojenská správa. V letech 1929-1930 se připravoval i rozprodej části zámeckého areálu na stavební parcely. Státní památkový ústav namítl, že park je součástí zámeckého komplexu, který byl výnosem SPÚ ze dne 28. června 1924 ponechán majiteli jako nedílný celek.¹³² Z protokolu o schůzi zastupitelstva města ze dne 1929 vyplývá, že zastupitelstvo většinou hlasů povolilo rozdělení pozemků na jednotlivá stavební místa. Toto rozhodnutí potvrdilo i Ministerstvo veřejných prací dne 3. října 1930.¹³³

Když v roce 1933 rodina Ernsta Gideona Loudona město zcela zadlužena opustila, byl zámek ponechán na starosti nejstarším a nejvěrnějším služebníkem. Byl v něm ponechán krásný nábytek všech slohů, vybavení dětských pokojů s hračkami, obrazy vojenských a válečných výjevů, sochy a obrazy Marie Terezie, Josefa II. a všech Ferdinandů a Františků bývalé rakouské dynastie a množství památek na slavného maršála Loudona. Zůstaly tu také rodinné portréty od Františka

¹²⁹ MZA Fond G 194 Rodinný archiv Loudonů, kart. 30, inv. č. 820. Pozůstalostní záležitosti majetku Ernsta Oliviera Loudona, protokol sepsaný 14. 12. 1915 notářem Hugo Hildem v Purkersdorfu.

¹³⁰ ELIÁŠ, J. Stavebně historický průzkum bystřického zámku. Bystřice pod Hostýnem: 1993. 24 s.

¹³¹ MZA Fond G 194 Rodinný archiv Loudonů, inv. č. 819. Závěť Ernsta Oliviera Loudona.

¹³² PERŮTKOVÁ, M. Loudonové v Bystřici pod Hostýnem. Vlastivědná revue Střední Morava. Olomouc: 2003. ISBN 1211-7889.

¹³³ SOkA KROMĚŘÍŽ. Fond B-a-4: Archiv města Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 341. Parcelace zámecké zahrady.

Ondrúška, obrazy Hanuše Schwaigra i nejvzácnější rodinná památka „stůl a lože generála Loudona“.¹³⁴

Dnešní rodina Loudonova vcelku očekávaně připisuje krach velkostatku hospodářské krizi. Ve vzpomínce věnované zemřelému Gideonu Ernstovi píše jeho syn dr. Ernst Gideon Loudon: „*Během hospodářské krize byl zámek prodán Československému státu – v té době se rodina vystěhovala a bydlela částečně u příbuzných v Miloticích a později ve Ždánicích*“¹³⁵

Po rozpadu celého velkostatku došlo i na prodej zámku. Ernst Gideon Loudon jej nabídl zároveň městu Bystřici pod Hostýnem a olomouckému arcibiskupství. V městské radě došlo k mnoha jednáním plným vleklých sporů o tom, zda má město nabídku přijmout a zřídit v zámku úřad nebo školu, zda má být zámek přidělen řádové nemocnici milosrdných sester či nabídnut ministerstvu zemědělství pro školské účely nebo ministerstvu národní obrany pro účely vojenské. V září 1933 navštívil bystřický starosta Václav Zbořil ministra národní obrany Bohumíra Bradáče a nabídl mu bystřický zámek jako objekt vhodný pro vojenskou posádku.

Městská rada při rozhodování o zámku vycházela z toho, že péče o tak velkou budovu bude příliš nákladná a zatíží v době hospodářské krize městskou pokladnu. Ministerstvu národní obrany proto v dopise z 12. září 1933 městská rada zámek nabídla ke koupi. Odpověď ze dne 20. listopadu 1933 klade mnoho podmínek. „*Město upraví zámek i další objekty k používání pro vojenské účely, zajistí byty pro 32 vojáků, postará se o zásobování vodou a elektrickým proudem, zajistí potřebné volné plochy pro vojenská cvičení.*“ Na tyto podmínky město nechtělo přistoupit a pokoušelo se jednat dále. Protože se ale jednání dlouho vlekla, koupilo mezitím zámek olomoucké arcibiskupství, které zde mělo v úmyslu zřídit útulek pro kněžské penzisty a invalidy a penzionát pro vysloužilé farské hospodyně.

Po několika vyjednáváních rada přesvědčila Václava Zbořila, který měl kontakty na olomouckém arcibiskupství, aby se na arcibiskupství přimluvil za prodej

¹³⁴ SOKA KROMĚŘÍŽ. Pamětní kniha obce, dosud nezpracovaný fond.

¹³⁵ ZPRAVODAJ MĚSTA. Dr. Loudon, Ernst Gideon. Bystřice pod Hostýnem: 2001. č. 7-8.

zámku městu. Arcibiskupství zámek prodalo za stejnou cenu, jakou za něj zaplatilo baronu Loudonovi.¹³⁶

V lednu 1935 ministerstvo obrany sděluje, že „*nemovitosti tvořící zámeckou skupinu v Bystřici pod Hostýnem mají býti přijaty do vlastnictví před schválením kupní smlouvy ministerskou radou, což bude provedeno dne 15. ledna 1935*“. Zároveň s dopisem poukazuje ministerstvo na účet města 750 000 korun. Koupené objekty měly v té době skutečnou hodnotu 10 miliónů korun. Kromě značně nižší částky za prodej zámku muselo město zaplatit ještě další výdaje související s převodem ve výši 120 tisíc korun. To potvrzuje i Hlas lidu v noticce „*Městská rada dala souhlas, aby město hradilo výlohy spojené s prodejem zámku Loudonova pro veřejné účely*“.¹³⁷ Do Bystřice pod Hostýnem se přestěhoval vojenský zdravotnický sklad z Josefova a z Hodonína. Zvláštností je, že celé dva roky se táhnoucí jednání o prodeji zámku komentuje městský kronikář třemi řádky už v říjnu 1934 „*Po delším vyjednávání s vojenskou správou podařilo se městu Bystřici pod Hostýnem získati vojenský zdravotní sklad přeložený sem z Josefova. Eráru nabídnut Loudonův zámek a týž zámek koupil.*“ Ze zápisu z jednání městské rady dne 22. června 1934 vyplývá, že „*zemské vojenské stavební ředitelství telefonicky oznámilo, že Ministerstvo národní obrany se rozhodlo koupiti zámek pro vojenské účely. Zástupci města mají se ve čtvrtek 28. června dostaviti do Brna.*“¹³⁸

Situaci už v roce 1934 reflektuje i denní tisk. Hlas lidu v červenci 1934 píše „*Bystřice pod Hostýnem dostane vojenskou posádku. Ministerstvo národní obrany koupilo Loudonův zámek. Dávné přání města bylo konečně splněno.*“¹³⁹ Uvádí, že na nabídku města z podzimu 1933 reagovalo ministerstvo pověřením zemského vojenského velitelství v Brně k jednání o koupi zámku.

¹³⁶ SOKA KROMĚŘÍŽ. Fond B-a-4: Archiv města Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 64. Zápisy o schůzích městské rady 1931-1935.

¹³⁷ Městská rada dala souhlas, aby město hradilo výlohy spojené s prodejem zámku Loudonova pro veřejné účely. Hlas lidu, obdeník Československé soc. – demokratické strany dělnické 4. 8. 1934.

¹³⁸ SOKA KROMĚŘÍŽ. Fond B-a-4: Archiv města Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 64. Zápisy o schůzích městské rady 1931-1935.

¹³⁹ SOKA KROMĚŘÍŽ. Fond B-a-4: Archiv města Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 64. Kronika města Bystřice pod Hostýnem 1921-1938.

Z počátku se jednalo o umístění dělostřeleckého oddílu, později ministerstvo od záměru upustilo a bylo rozhodnuto, že do Bystřice pod Hostýnem přestěhuje jiný odbor, a to zdravotnické zásobování.

Na počátku roku 1935 věnuje transakci městská kronika více prostoru, dozvídáme se, že „*v schůzi obecního zastupitelstva dne 28. ledna 1935 oznámil pan starosta, že vojenská správa převzala Loudonův zámek do svého vlastnictví. Skleníky zrušeny. Část květné zahrady naproti domu obchodníka pana K. Slámy odstoupena obci za účelem vyrovnání chodníku. Zámecká budova byla značným nákladem opravena a k účelům zdravotnického skladu adaptována.*“¹⁴⁰

V roce 1939 se stal zámek sídlem německého Wehrmachtu, který jej považoval za válečnou kořist po československé armádě. V období 1939–1945 bylo v zámku kromě Wehrmachtu také sídlo tábora pro německé děti Kinderlandverschickungslager. Po válce se do zámku opět vrátila československá armáda.

6.2.2. Zámek po roce 1945

V roce 1952 Státní památkový úřad v Brně vykonal prohlídku zámku v Bystřici pod Hostýnem, kde tehdy proběhly stavební práce na opravě vnějších omítek budov. Bylo při tom zjištěno, že opravená fasáda neodpovídá původnímu stavu, neboť prý již byly pořízeny šablony k vytažení profilů. Příštího roku měla být prováděna oprava fasády zámku v nádvoří, kde byl dosud zachován původní stav. Státní památkový ústav proto upozornil vojenskou správu zámku 15. července 1952 na neuvážený způsob opravy a požadoval uvedení fasády do původního stavu, pokud to vůbec bude možné. V odpovědi z 28. července 1952 vojenská správa konstatovala, že fasáda byla pod vlivem povětrnostních poměrů v takovém stavu, že hrozilo znehodnocení budovy a materiálu v ní uloženého, neboť fasáda by a z 80 % opadala, především orámování oken, tak, že vojenská správa ani nevěděla, zda byly kolem oken původně nějaké ozdoby. Zdůraznila také, že nemá zájem ničit památky a pokud jsou zachovány plány a fotografie původního vzhledu budovy v archívu SPÚ, žádala, aby byly poslány na posádkovou správu v Bystřici pod Hostýnem, ji-

¹⁴⁰ JANEČKOVÁ, B., NEDĚLNÍKOVÁ, E. Vzpomínky posledních obyvatel zámku. Zpravodaj města Bystřice pod Hostýnem. Bystřice pod Hostýnem: 2000, č. 11.

nak se vystavuje SPÚ nebezpečí přechování dokladů týkajících se zachování státního tajemství.¹⁴¹

O rok později 21. dubna 1953 mohla památková péče již jen konstatovat žalostný stav vzhledu opravené vnější fasády zámku. Původní fasáda zůstala zachována jen z vnitřku dvora, s její opravou se ještě nezačalo a v dohledné době ani začít nemělo. Kapitán Bárta, který opravy fasády zámku řídil, již nebyl u útvaru přítomen. Ještě předtím 15. dubna poslal SPÚ v Brně hlášení o vnějších omítkách na zámku v Bystřici pod Hostýnem Státní památkové péči do Prahy s tím, že posádková správa provedla „opravy“ omítky tak, že se snížila uměleckohistorická cena tohoto objektu, což bylo ovšem provedeno bez vědomí památkové péče.

Počátkem 60. let jednalo KSSPPOP v Brně s posádkovou správou v záležitosti stavby nákladního výtahu u zámku podle projektu Vojenského projektového ústavu v Brně. Památkáři v roce 1965 nesouhlasili například s vybudováním kryté střechy na fasádě zámku pro nákladní výtah. V témže roce se také vyjadřovali k předlažbě nádvoří zámku, kdy doporučili kostku 10x10 cm.¹⁴²

Dne 13. listopadu 1965 se obrátila vojenská správa budov v Brně na KSSPPOP se žádostí o doporučení organizace, která by provedla restauraci malby slunečních hodin na zámecké budově a nápisu z pobytu císaře Františka Josefa I. na nádvoří téže budovy. Odpověď byla odeslána 2. dubna 1966. Bylo sděleno, že opravy maleb není ještě třeba a zároveň upozorněno na nevhodnost šedého nátěru oken na budově a jejich menší tvar než předtím. Dne 22. března 1967 sdělila vojenská správa, že při opadání omítek na zámku se objevily staré malby. K jejich restaurování doporučilo KSSPPOP 28. května 1968 vojenské správě navázat styk s Českým fondem výtvarných umění v Praze.

Na požádání vojenské správy sdělilo 19. dubna 1973 KSSPPOP v Brně své požadavky pro opravu fasády hlavní zámecké budovy. Především trvalo na restauraci okenních šambrán, před 20 lety otlučených podnikem, který prováděl opravy. V listopadu 1974 požádala krajská vojenská správa budov KSSPPOP v Brně o schválení krytiny na opravu zámku. Jednalo se o opravu předzámčí, kde bylo navr-

¹⁴¹ ELIÁŠ, J. Stavebně historický průzkum bystřického zámku. Bystřice pod Hostýnem: 1993. 29 s.

¹⁴² ELIÁŠ, J. Stavebně historický průzkum bystřického zámku. Bystřice pod Hostýnem: 1993. 30 s.

hováno uživatelem použít na střechu buď plech s nátěrem, nebo eternit. Přitom byla vyloučena možnost dát na střechu bobrovky, údajně pro špatnou kvalitu. Dne 26. března 1984 byla provedena informativní prohlídka památkové budovy zámku v Bystřici pod Hostýnem pracovníky KSSPPO a bylo konstatováno, že je v dobrém technickém stavu, ale zároveň je třeba neustále na budově provádět běžnou údržbu a prověřit statickou poruchu jihovýchodního nároží.

Dne 20. srpna 1984 referovalo KKKPPOP v Brně o stavu památkové hodnoty a naléhavosti oprav zámku v Bystřici pod Hostýnem, když konstatovalo, že objekt je dokladem vývoje renesanční architektury na Moravě. Zámek s parkem byly zapřesány do státního seznamu nemovitých kulturních památek pod č. 5896.¹⁴³

V roce 1990 se vojenská správa dohodla s městem, že zámek převede do vlastnictví města bez jakékoliv finanční úhrady z důvodů nepotřebnosti. Prostory zámku nebyly využívány, což degradovalo historickou autenticitu areálu. Město v průběhu 90. let 20. století plánovalo zahájit rozsáhlé rekonstrukční práce. O tom jak by mohla rekonstrukce zámku probíhat, vznikla první idealistická představa v roce 1991. Tehdy studenti VUT v Brně pod dohledem bývalého bystrického občana pana architekta Jaromíra Kurfursta vypracovali první studii využití zámeckých objektů pro potřeby města. Tato studie byla vyhotovena znovu s přihlédnutím na již provedené stavební úpravy, a zejména charakter a účel již využívaných prostor. Také byly vypracovány podklady k získání prostředků z programů Evropské unie na vybudování muzea Thonetova ohýbaného nábytku a židlí. Od roku 2002 až doposud zámek slouží také jako část městského úřadu.

V dnešní době se zámek stále postupně opravuje a je také zčásti stále využíván. V předzámčí jsou prostory městského úřadu, které využívá jako své kanceláře a sídlo městské policie. V nejjachovalejších místnostech se dnes konají výstavy a koncerty. V přízemních prostorách se nachází expozice městského muzea. Po dokončení všech prací bude díky kultivovanému využití plně rehabilitován kulturně-historický význam této památky.

¹⁴³ ELIÁŠ, J. Stavebně historický průzkum bystrického zámku. Bystřice pod Hostýnem: 1993. 31 s.

6.3. Správa a financování zámku v Bystřici pod Hostýnem¹⁴⁴

6.3.1. Od roku 2006 po současnost

V průběhu let 1997–2005 investovalo město za pomoci státních dotací do zámku a jeho menších oprav téměř 25 mil. Kč. Tato částka byla v jistém smyslu vypovídající. Pro městský rozpočet znamenala hodně, avšak pro zámek a jeho celkovou rekonstrukci velmi málo. Generální oprava zámku si možná podle tehdy střízlivých odhadů vyžádá nejméně desetinásobnou částku, zhruba 150 mil. Kč. To znamená, že další budoucnost zámku a závisí na financích, které se postupně daří získávat z fondu na záchranu architektonických památek. Tímto programem je podporována obnova kulturních památek tvořících nejcennější součást našeho architektonického dědictví, jako jsou hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely a podobně. Tyto finance však není možné použít dle vlastní libosti, jejich využití podléhá přísným účelovým kritériím.

Obrázek č. 1 Nádvoří zámku před rekonstrukcí

¹⁴⁴ Celá tato kapitola je zpracovávána na základě materiálů z archivu Městského úřadu v Bystřici pod Hostýnem a informací, které mi poskytl Zdeněk Šrom z odboru Regionálního rozvoje.

K prvním významným zásahům do stavu památky došlo a v roce 2006, kdy byly zahájeny práce na fasádě předzámčí a rekonstrukce střešního pláště vlastního zámku (měděná krytina nad výtahem a pálená krytina nad severním křídlem). Vzhledem k upřesňování výroby replik výplní okenních otvorů a řešení problematiky iluzivních oken měly práce oproti dohodnutému harmonogramu zpoždění. Ale i tak byla rekonstrukce měděné krytiny nad částí objektu s výtahem dokončena včas. Práce na rekonstrukci pálené krytiny severního křídla zámku pokračovala ve stejné technologii jako v případě dříve opravených částí střech. Vlastnímu provádění prací na fasádě předcházelo několik jednání za účasti Národního památkového ústavu. Bylo nutno nejprve vyřešit doplnění restaurátorského průzkumu, na jehož základě bylo dohodnuto, které odkryté prvky budou zachovány, a v kterých případech budou provedeny repliky. Plochy předkládaných nálezů iluzivních oken byly ohraničeny, na ostatních plochách bylo zahájeno osekávání omítek standardním způsobem a byly upřesněny trasy vedení elektrorozvodů. Současně se řešily přístřešky, včetně osvětlení, a také se doladřovalo výškové uspořádání úrovně 1. nádvoří s vyznačením rozhraní nových omítek a stávající nopové fólie. Při kontrolním dnu byla za účasti zástupce NPÚ Kroměříž dořešena problematika vlhkosti fasády na základě provedeného měření. Omítky vykazovaly vlhkost 9-12 %, přičemž přípustná hodnota je do 4 %. Tato skutečnost rozhodla ponechání části iluzivních oken v odkrytém stavu, aby fasáda kolem nich neměla jinou nasákavost než rekonstruované sanační omítky, které se prováděly do výšky 2 m. I přes tyto problémy bylo s dodavatelem MORAVASTAV Kroměříž dohodnuto, že skluz oproti harmonogramu bude dohnán a termín dokončení prací dle smlouvy o dílo bude dodržen. Na opravu zámku pro rok 2006 byla poskytnuta dotace MK ČR v rámci státní finanční podpory v Programu záchrany architektonického dědictví ve výši 800 000 Kč. Z vlastních zdrojů město poskytlo na opravu zámku 1 550 224 Kč. Tak kulturní památka „Zámek Bystřice pod Hostýnem“ získal celkové finanční zdroje v hodnotě 2 350 224 Kč pro rok 2006.

V roce 2007 byla zahájena obnova části fasády západního křídla předzámčí a rekonstrukce střešní krytiny severní střechy zámku. Dodavatelem stavby byla opět firma MORAVASTAV Kroměříž. Tato rekonstrukce si vyžádala investici ve výši 2 747 383 Kč. Z toho finanční hodnota fasády severního křídla předzámčí byla 2 207 280 Kč a rekonstrukce střešního pláště nad severním křídlem zámku stála

v hodnotě 540 103 Kč. Na tuto stavbu poskytlo i pro tento rok dotaci Ministerstvo kultury ve výši 700 000 Kč. Práce byly zahájeny v květnu 2007 a celá stavba byla dokončena v říjnu 2007. Na fasádě byly dokončeny hrubé omítky včetně sanačních omítek o průměrné výšce cca 3 m, byla provedena výměna vstupních dveří a výměna truhlářských prvků (oken). Nová okna jsou replikami původních barokních oken. Na fasádách se neobjevily iluzivní malby oken, protože restaurátorský průzkum nic neodhalil.

Práce byly provedeny ve velmi dobré kvalitě a tím byla dokončena poslední část oprav zámecké střechy. Zámek je postupně opravován podle finančních možností města a za pomoci dotací ze státního rozpočtu Ministerstva kultury ČR v rámci záchrany architektonického dědictví a také dotací od krajského úřadu. V roce 2007 se zároveň zpracovávala projektová dokumentace pro rekonstrukci vnitřní části zámku, ale i pro přilehlé pozemky a zámecký příkop.

Obrázek č. 2 Severní fasáda zámku v průběhu rekonstrukce

V roce 2008 se opět město vrací k další obnově fasády na objektu zámku. Na tuto část rekonstrukce město požádalo o 9 900 000 Kč a počítaly s dotací alespoň ve výši 4 000 000 Kč. Ministerstvo kultury poskytlo 1 300 000 Kč. I přes skutečnost, že se jednalo o jednu z dosud nejvyšších dotací v historii obnovy zámku, částka nepostačovala. Po následných jednáních na úrovni vedení města, přeceňování a počítání bylo rozhodnuto o rekonstrukci pouze jedné třetiny fasády od východního křídla po fasádu oválného sálu. Tato téměř ideální třetina byla opět firmou MORAVASTAV s. r. o. Kroměříž vysoutěžená k provedení ve výši 3 343 872 Kč (vč. DPH). Město ze svých zdrojů zaplatilo 2 043 872 Kč. Rekonstrukční práce byly zahájeny opět v květnu a dokončeny dle smlouvy v říjnu 2008.

Také v roce 2009 pokračovaly práce na fasádě, a to II. etapou obnovy severní fasády, přesněji její druhé třetiny. Původní žádost na rok 2009 řešila dokončení fasády, ale dotace z Ministerstva kultury pro rok 2009 přinesla pouze 500 000 Kč. Vzhledem k malé poskytnuté částce bylo vedením města rozhodnuto, že bude provedena druhá třetina severní fasády. Celková vysoutěžená cena II. etapy severní fasády byla 1 993 679 Kč (vč. DPH), z čehož vyplývá, že město k dotaci Ministerstva kultury ve výši 500 000 Kč připojilo vlastní zdroje ve výši 1 493 679 Kč. V tomto případě se jednalo o složitou část rekonstrukce, která zahrnovala repasi kamenných prvků vstupního portálu, soklu a balkonu, dále restaurování kovářských prvků zábradlí balkonu a repasi okenních a dveřních výplní, včetně repase vrat. Tak jako v předchozích etapách bylo provedeno odstranění omítek a proškrábání spár, do výšky 4 m byly nanесeny sanační omítky po příslušných vrstvách, nad ně na očištěné zdivo hrubé vápenné omítky a na to vše omítky štukové, včetně barevného řešení. Jednalo se o fasádu značně poškozenou dřívějšími opravami a bylo třeba obnovit šambrány a všechny zničené ozdobné prvky kolem okenních a dveřních otvorů. Zhotovitelem stavby byla opět firma MORAVASTAV Kroměříž která vyhrála výběrové řízení.

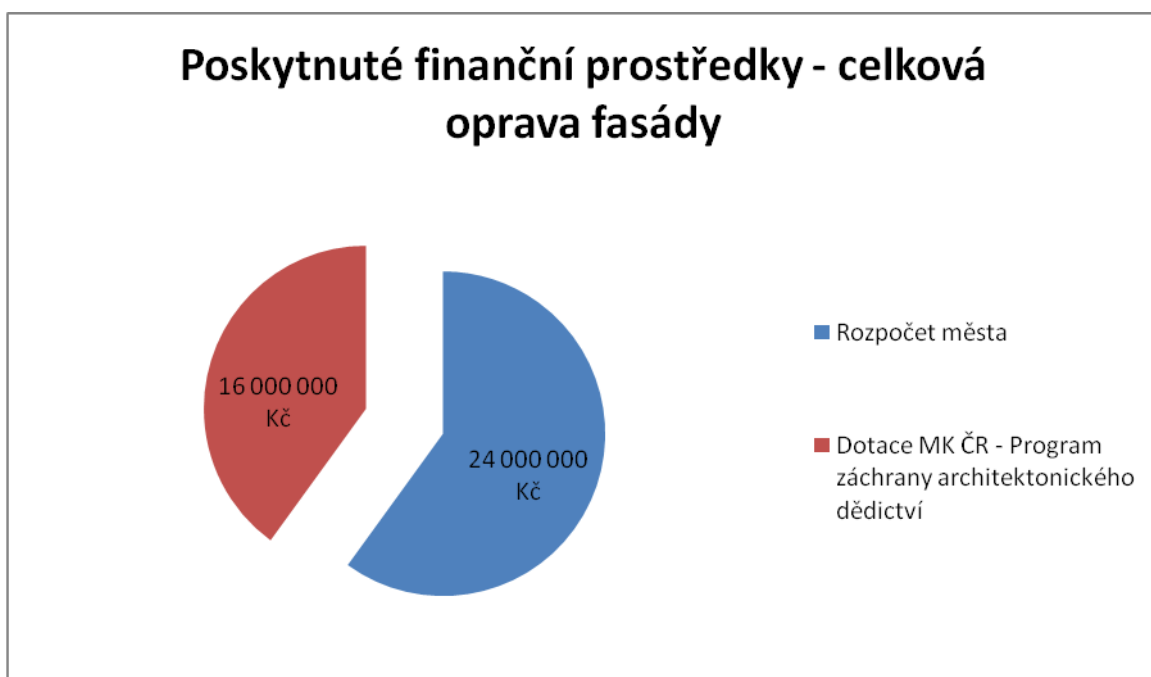
V roce 2010 se opět pokračovalo v opravě fasády, a to třetí částí severní fasády. Pro rok 2010 byla poskytnuta dotace ve výši 600 000 Kč, ale rekonstrukce byla vysoutěžena v celkové výši 2 281 656 Kč. To znamená, že město muselo doplnit z vlastního rozpočtu částku 1 681 656 Kč.

Pro město byl rok 2010 velmi významný, protože byly dokončeny veškeré fasádní práce na zámku, které započaly v roce 2006. Když se podíváme na finanční

prostředky, které byly vynaloženy do roku 2010, zjistíme, že jde o částku zhruba 40 mil. Kč. Pokud budeme brát v potaz odhadnutou částku na generální opravu celého zámku uvedenou na začátku, zjistíme, že nám stále chybí dvě třetiny financí. Pro rok 2012 město plánuje zahájit celkovou rekonstrukci vnitřních prostor zámku, která bude také velmi nákladná.

Graf č. 2

Výše poskytnutých finančních prostředků v rámci veřejné podpory a vlastních příjmů vlastníka KP

Jak jsem se již zmínila, celkové náklady na obnovu zámku Bystřice pod Hostýnem jsou vyčísleny přibližně na 150 mil. Kč. Uvedený projekt představuje tedy pouze malý střípek, který je nezbytný k úspěšnému dovršení cíle v podobě zachrany této památky. Město Bystřice pod Hostýnem, jako vlastník zámku, usiluje o zachranu této památky a finančně podporuje jednotlivé záchranné práce. Ty by bez pomoci obce nemohly probíhat v takovém rozsahu.

Na obnovu tohoto projektu každoročně žádají o dotaci MK ČR prostřednictvím Programu zachrany architektonického dědictví. Tato finanční pomoc ze strany státu byla realizována vždy s úspěchem, a to především z toho důvodu, že se jedná o realizaci dlouhodobě pokračující akce památkové obnovy. I v případě užití finančních prostředků z Programu zachrany architektonického dědictví je nutná spo-

luúčast vlastníka památky. Když se podíváme na jednoduchý graf, vidíme, že finanční prostředky z rozpočtu města jsou stále vyšší než poskytnuté dotace ze strany MK ČR. O dotace z fondů EU město na tento projekt nežádalo z důvodů nutnosti předfinancování a složité administrace.

Myslím si, že pokud by bylo financování památkově chráněného objektu takového rozměru v budoucnu financováno více subjekty, nemuselo by být pocíťováno ze strany města mnohdy jako přítěž.

Za úvahu by jistě stály Pilotní projekty Public Private Partnership. PPP představuje spolupráci veřejného a soukromého sektoru při přípravě, výstavbě, provozování investic ve veřejném zájmu a při poskytování některých veřejných služeb. Tento postup je aplikován především z důvodů časově omezených finančních možností veřejného sektoru. Jde o to, že soukromý investor investuje ze soukromých zdrojů do rozvoje prostředků veřejné služby a případně ve své režii tyto prostředky následně spravuje a provozuje. Po skončení domluveného kontraktu převede vlastnictví na veřejný sektor. Metoda PPP se používá v mnoha odvětvích. Kultura projekty tohoto typu zatím ale nevyužívá. Přitom jde o nástroj, který by v tomto oboru mohl mimo jiné umožnit transfer přínosů a zkušeností pro další navazující obory, zejména služby. Potenciál PPP projektů v kultuře bude teprve testován a následné zkušenosti budou využity pro další obdobné případy.

Obrázek č. 3 Nádvoří zámku po rekonstrukci

6.3.2. Budoucí možnost financování zámku

Renesanční zámek v Bystřici pod Hostýnem, jak už jsem uvedla výše, prošel významnou velkou rekonstrukcí v podobě dokončení prací na fasádách a rekonstrukcí střešního pláště. Pro rok 2012 se chystá II. etapa rozsáhlé rekonstrukce v podobě veškerých vnitřních úprav zámku. Na jeho rekonstrukci bylo doposud vynaloženo 40 000 000 Kč, přičemž příspěvky poskytnuté v rámci Programu záchrany architektonického dědictví pokryly do dnešní doby zhruba necelou polovinu vynaložených financí. Existující programy, které se z hlediska financování námi sledované památky jeví jako ideální zejména proto, že jejich příspěvek by pokryl velkou část nákladů a vyřešil tak otázku chybějících financí. Řeč je o příspěvcích například jak už jsem se ve své práci zmínila, o nejznámějším evropském programu Culture.

Město ale také usiluje o finanční zdroje z Ministerstva pro místní rozvoj určené na revitalizaci vojenských objektů. Je to jedna z možností získání dotací na revitalizaci bývalých vojenských areálů. Tento dotační program je určen pro obce, jejichž cílem je revitalizace bývalých vojenských areálů a jiných vojenských prostor. Formou dotace lze z tohoto podprogramu realizovat projekty zaměřené na revitalizaci s účelem rozvoje například cestovního ruchu nebo s účelem civilního využití například pro sociální služby, vzdělávání apod.

Program je dotován až do výše 75 % z vynaložených nákladů s minimální investicí 100 000 Kč a to zámek v Bystřici pod Hostýnem splňuje. Město by mohlo teoreticky využít i některé z evropských dotací. Tyto dotace však vyžadují, aby si vlastník budovy nejdříve opravu sám uhradil v plné výši. Teprve potom dostane příspěvek. To je ale pro městskou pokladnu neúnosné. Město by mohlo čerpat z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Tzv. regionální operační program fungující v rámci každého regionu soudržnosti NUTS 2 poskytuje dotace na rozvoj cestovního ruchu a infrastruktury. Podmínkou pro jejich udělení je ovšem zpřístupnění památky, např. ve smyslu zřízení průvodcovské služby apod.

Můžeme také zmínit možnost čerpat z dotačních programů krajů. Této možnosti město již v minulosti využilo. Některé příspěvky mnohonásobně přesahují částky poskytované státem.

Abychom zmínili i zdroje nefinanční, můžeme např. uvést nabídku Národního památkového ústavu na dlouhodobou výpůjčku zámeckých mobiliářů – tzn. nábytek z depozitářů NPÚ apod.

6.3.3. Další plánované kroky obnovy zámku a její financování

Kromě průběžných drobných oprav závad na exteriérech je prvořadým cílem kompletní obnova vnitřních prostor zámku. Tato rekonstrukce je naplánovaná na podzim roku 2012. Město si při utváření studie proveditelnosti na budoucí využití zámku kladlo za cíl obnovit co největší plochu dle dostupných dobových materiálů, včetně vybavení mobiliářem. Část prostor bude určena pro stálé expozice nábytkářského průmyslu, výstavní a přednáškové prostory či koncertní a oddávací sál.

Město také myslelo na ekonomicky aktivní část zámku. Tato část má zahrnovat ubytovací kapacity a restauraci. Z důvodu náročnosti obnovy interiérů město nedokáže odhadnout horizont, kdy by práce na hlavní zámecké budově měly být ukončeny.

Od počátku obnovy jsou čerpány dotace z veřejných zdrojů, ale pouze na tuzemské úrovni. Poprvé město čeká na vypsání výzev fondů Evropské unie zmíněné v kapitole 4.4, protože bez těchto finančních prostředků by nemohlo nákladné opravy dále realizovat. Z dotačních programů nabízených ministerstvem kultury je pravidelně využíván Program záchrany architektonického dědictví. Na ekonomicky neaktivní část by město mohlo získat až 85 % nákladů. Na zbylou, ekonomicky aktivní, však pouze 40 %.

Vybudování ubytovacích kapacit se zhruba 50 lůžky a restaurace v prostorách zámku si vyžádá téměř polovinu všech nákladů na opravu památky. Město by mělo zhruba do poloviny roku vědět, zda se svou žádostí o dotaci z fondů EU uspělo. Pokud by se tak stalo, je město připraveno zbylou část dofinancovat pomocí rozjednaných a příslibených úvěrů u bankovních ústavů. Když bude město v čerpání dotací úspěšné, bude si muset půjčit asi 50 milionů korun, aby rekonstrukci zaplatili. O budoucí Evropské centrum nábytkářského designu v prostorách zámku jeví zájem i bystrické firmy TON a Kovonax. Chtějí se na stálých expozicích podílet. Výroba nábytku má ve městě dlouholetou tradici, sahající až do 19. století. Zámek má také nabízet nové zázemí pro kulturní programy, koncerty, výstavy a společenské akce.

K zámku náleží rozsáhlý park, který ve své době patřil k nejkrásnějším parkům na Moravě. Byl však již v roce 1935 zrušen. Jak už jsem se zmínila, je v současnosti majetkem armády ČR. Jsou zde laboratoře, polní nemocnice a je bohužel veřejnosti nepřístupný.

Zámek v Bystřici pod Hostýnem potřebuje minimálně stamilionovou finanční injekci. Město ho sice opravuje už 15 let, ale vzhledem k omezeným možnostem rozpočtu vždy jen po malých krocích. Každý rok jdou z městského rozpočtu do rekonstrukce zámku 2 až 6 milionů korun.

Z dalších zdrojů financování je v malé míře využíváno dárcovství formou veřejné sbírky na obnovu zámku a získávání darů od fyzických a právnických osob formou nepeněžní. Přestože je na ni odkazováno ve většině propagačních materiálů, tato finanční i nefinanční pomoc je velmi zanedbatelná. Většinou se jedná o malé finanční částky, které jsou použity pouze na drobné práce.

V žádostech o finanční podporu konkuruje zámku Bystřice pod Hostýnem, zámek v Holešově. Také tamní radní mají podobné záměry. Chtějí požádat o dotaci z evropských fondů a objekt zrekonstruovat.

6.3.4. Využití objektu do budoucna

Probíhající rekonstrukce zámku Bystřice pod Hostýnem má za cíl, poskytnout co největší množství prostor k využívání nejen její ekonomické soběstačnosti ale i zahrnout velkou část zaměřenou na komerční využití. I přesto, že rekonstrukce zámku začala před 15 lety, řada z plánovaných kroků ještě nebyla realizována. Nicméně důležitá je skutečnost, že město zvolilo značnou pestrost využití objektu.

Téměř ke všem hradům a zámkům v ČR patří neodmyslitelně nabídka pořádání svateb. Bystřice pod Hostýnem nabízí církevní a civilní sňatek jednak ve stylové obřadní síni obecního úřadu, jednak v kostele sv. Jiljí. V rámci rekonstrukce vnitřních prostor plánuje i opravu zámeckého kruhového sálu. Někdejší slavnostní sál byl kdysi využíván k přijímání vzácných návštěv. Po obnově se počítá, že bude nadále využíván ke kulturním účelům, ke konání koncertů vážné hudby, vernisáže výstav ale i pořádání svateb.

Plánuje se i nabídka komponovaných programů, jež zahrnují například dobové hostiny, komorní večery na zámku, divadelní představení, vánoční a velikonoční

trhy s ukázkami života v dávných dobách a ukázkami starých řemesel. Služby budou jistě postupně rozšiřovány ke spokojenosti návštěvníků.

Po celkové obnově vnitřních prostor, město plánuje prohlídky zámku pro veřejnost. Nyní ve fázi rekonstrukce se běžně konají prohlídky zámku, které mají za cíl seznámit návštěvníka se stavem před rekonstrukcí a proměnou interiérů v průběhu obnovy, včetně použitých technologií a materiálů.

Výše zmíněné formy využití mají charakter dlouhodobý. V současnosti je další posun ve využití objektu závislý na práci v interiérech. Konečným cílem ve vztahu k hlavní budově je zpřístupnění co největšího množství místností jako na jiných zámcích. Veškerá obnova interiéru zámku bude prováděna dle dostupných historických materiálů a prostory doplněny mobiliárem z okolních zámeckých depozitářů, o jehož zapůjčení se již jedná s NPÚ. Tím jistě zámek dosáhne jisté atraktivity.

6.4. Reklama, cestovní ruch a infrastruktura

V důsledku zaměření využití památky na oblast cestovního ruchu a pořádání kulturních akcí je význam kvalitní propagace velký. Město si v dnešní době tuto skutečnost uvědomuje a snaží se informovat o kulturní památce a nabídce aktivit různými způsoby.

Cestovní ruch je jedním z nejrychleji se rozvíjejících se odvětví. Každý rok se díky němu dává do pohybu obrovské množství lidí. Tito lidé ve svém volném čase opouštějí na přechodnou dobu své domovy s cílem odpočinku a relaxace, poznání něčeho nového, kontaktu s lidmi, vzdělávání se či z celé řady jiných důvodů. Turisté tráví svůj volný čas v turisticky zajímavých místech s dostatečným množstvím turistických atraktivit a kvalitní infrastrukturou.

Bystřice pod Hostýnem nabízí řadu turisticky zajímavých atraktivit, které návštěvníkům zaručují vyžití v průběhu celého roku, přesto je zde nedostatečně rozvinutý cestovní ruch. Pro rozvoj cestovního ruchu je ale velmi důležité i okolí měst. V okolí Bystřice pod Hostýnem je stěžejním místem jedno z nejznámějších poutních míst na Moravě Sv. Hostýn. Hostýnskými vrchy vedou turistické trasy, cyklostezky a nacházejí se zde lyžařské areály Tesák, Troják a Rusava. Blízko Bystřice pod Hostýnem se nabízejí i další atraktivní města, jako je Kroměříž s památkami UNESCO, lázeňské město Teplice nad Bečvou s největší evropskou propastí či aragonitovými jeskyněmi, město Přerov s nabídkou muzea J. A. Komenského a hrad Helfštýn. Tato místa zvyšují atraktivitu

Bystřice pod Hostýnem a je nezbytně nutné vytvářet společné nabídky a spolupracovat s těmito městy pro rozvoj cestovního ruchu. Zde je nezastupitelná role města a jeho vedení.

Město se snaží vytvářet podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, ale návštěvnost města je velice nízká. Město si tuto skutečnost uvědomuje a snaží se držet krok s novými trendy turismu a s tím přistupovat k budování infrastruktury a nabídky pro turismus.

Jde o vytváření jasné strategicky deklarované politiky v rozvoji turismu a cestovního ruchu města Bystřice pod Hostýnem tak, aby stále větší počet návštěvníků a turistů přispíval k ekonomickému rozvoji podnikání ve městě a tím i prosperitě podnikatelů, občanů našeho města.

V Bystřici pod Hostýnem není kvalitní nabídka ubytování odpovídající současným trendům a požadavkům turistů. Proto město našlo atraktivní stimul pro vybudování vhodných ubytovacích kapacit na zámku Bystřice pod Hostýnem. Město je vnímáno ze strany svých občanů jako město s velmi atraktivní polohou v oblasti Hostýnských vrchů, s celou řadou přírodních, kulturních a historických památek ve městě a jeho okolí, s bohatou možností sportovního vyžití a s dobrou dopravní dostupností pro turisty a návštěvníky.

Zvýšení návštěvnosti města Bystřice pod Hostýnem lze dosáhnout dobrou reklamou, jejíž využití se město snaží si osvojit. Finanční náročnost samotné obnovy ale významně limituje prostředky, které město může vynaložit na reklamu. Je zde snaha o využití i bezplatné propagace, která je zaměřena na oslovení cílové skupiny, tedy v míře kontroly směřování reklamní činnosti. Bez ohledu na bezplatný či placený druh propagace uvedu oblasti, které se zámku týkají.

- Mikroregion Bystřice pod Hostýnem – jedná se o svazek obcí v okrese Kroměříž, okrese Vsetín, okrese Přerov a okrese Hodonín se sídlem v Bystřici pod Hostýnem, který vznikl v roce 1993 za účelem prosazování společných záměrů, které by jinak přesahovaly možnosti jednotlivých členských obcí. Šíře jeho aktivit zahrnuje i podporu kulturně společenských akcí a společné propagace historických památek regionu, a proto je mu věnována náležitá propagace na webových stránkách jednotlivých obcí a propagačních materiálů.

- Infocentrum – městské informační centrum v Bystřici pod Hostýnem sídlí v předzámčí zámku. Kromě základních informací nabízí také doplňkové služby a materiály o zámku včetně prodeje upomínkových předmětů a suvenýrů.
- Internet – město provozuje webové stránky, na kterých poskytuje veškeré podrobné informace o historii objektu, jeho obnově a nabídce kulturních akcí. Součástí je i fotogalerie zaznamenávající průběh rekonstrukce zámku.
- Tištěné propagační a informační materiály – náklady na výrobu jsou hrazeny z rozpočtu města. Šíření těchto materiálů probíhá pomocí infocenter a příležitostně na akcích, které jsou pořádány jinými subjekty v rámci vzájemné propagace.

6.5. Shrnutí

Stále ještě existuje velké množství historických objektů, které nejsou dostatečně využívány pro poskytování služeb v oblasti kultury samotné, turistického ruchu a navazujících oborů, včetně ubytovacích a stravovacích služeb apod. Do této skupiny zatím patří také zámek Bystřice pod Hostýnem, který je v současné době v procesu obnovy. Město se snaží svým aktivním přístupem dokázat, že kroky, které vedou k úspěšné fázi přípravy obnovy, a současný stav zrekonstruovaných částí, povedou k budoucímu využívání potenciálu této kulturní památky pro intenzivnější poskytování kulturních služeb a služeb s vyšší přidanou hodnotou pro cestovní ruch.

Stát i místní správa investovaly za posledních 15 let značný objem prostředků do záchrany památky a obnovení její památkové hodnoty. Je proto nutné přijmout opatření, která budou motivovat ke kontinuální péči o památky a zhodnotí tak státní a jiné veřejné prostředky do podpory obnovy památkového fondu dosud vložené.

Zdroje státních a komunálních rozpočtů nejsou neomezené a další finanční prostředky se na obnovu památkové fondu hledají jen těžko. Proto si myslím, že pokud bude maximálně využita sféra cestovního ruchu, mohla by přinést žádoucí finanční prostředky.

Za svůj cíl považuje město vybudovat takové centrum, které by poskytovalo technologické zázemí při zajišťování distribuce a propagace produktů a služeb v oblasti hudby, soudobého výtvarného umění, soudobých uměleckých řemesel, tance a dalších aktivit spojených nejen s popisovanou kulturní památkou, ale i s celým okolím Bystřice pod Hostýnem. Zmíněné teoretické cíle souvisí s praktickým využitím památkové péče, která není v současné době jen nástrojem zachování či opravy kulturní památky, ale zejména jejího

funkčního využití. Díky ní se památky stávají cílem četných turistů jak tuzemských, tak i zahraničních. Nárůst počtu turistů a jiných hostů pak přináší již zmíněné zajímavé finanční výtěžky, které jsou využívány na další kulturní akce a drobné opravy. Právě zámek v Bystřici pod Hostýnem by mohl být dobrým vzorem pro vlastníky obdobných kulturních památek, které nejsou komerčně ani ekonomicky využívány.

Je všeobecně známo, že kultura plní důležitou sociální funkci. Přispívá k sebeuvědomění občanů jako svobodných jedinců i k pocitu sounáležitosti občanů se společenstvím, v němž žijí, s obcí, regionem i státem. Tato role kultury má značný motivační efekt. Účast na kultuře vytváří smysluplnou náplň volného času a je tak nástrojem prevence například před kriminalitou a dalšími sociálně patologickými jevy. Obecně přispívá také k lepšímu vzájemnému porozumění mezi občany.

7. PROBLEMATIKA FINANCOVÁNÍ KULTURNÍCH PAMÁTEK

Daňová a finanční politika státu je klíčem k otevření dveří k prosperitě kulturních památek v současné společnosti. Při jejich uplatňování vystupuje setrvačnost českého národního finančního systému, který o kulturně vstřícné daňové politice doposud nikdy neuvažoval. Výsledkem je, že náklady na kulturu v celkové trajektorii šedesátiletého poválečného období nikdy netvořily ani zlomek částky potřebné k zachování kulturního dědictví a jeho následnému ekonomickému využití. Tyto náklady se vývojově přiřadily spíše k mandatorním nákladům státu a v rostoucí míře zatěžují výdajovou stránku veřejných rozpočtů.

V etapě hledání nástrojů k řešení následků ekonomické krize je snižování mandatorních výdajů pochopitelně jednou z mála cest k vyváženému rozpočtu. Vzhledem k dlouhodobé nedostatečnosti pokrytí potřebných nákladů na zachování národního kulturního dědictví vede v zásadě ke kontraproduktivnímu kroku, neboť snižuje dynamiku a konkurenceschopnost českých podnikatelských subjektů v oblasti kultury. Restrikce vede k omezení hospodářského růstu v tomto segmentu.

Naopak využití dlouhodobých zkušeností z vyspělých západních zemí v oblasti efektivní finanční a daňové podpory vlastníků památkových objektů představuje perspektivnější a dlouhodobější cestu. Soubor finančních a daňových opatření není samoúčelný, jeho využití je pochopitelně podmíněno důsledným uplatněním zásad kulturní politiky státu. Financování památkové péče je klíčovým problémem. Měli bychom zodpovědět základní otázky financování jako například: kolik finančních zdrojů je k dispozici, komu jsou finanční zdroje určeny a jak budou rozděleny. Bez vyřešení těchto otázek bude památková péče v zásadě bezmocná.

ZÁVĚR

Jsou zde pojmenovány hlavní problémy památkové péče, kterými jsou celkový stav památkového fondu a trvalý, stále se prohlubující nedostatek finančních prostředků na jeho záchranu. Jako stěžejní úkol památkové péče se jeví zajištění potřebného množství prostředků pro záchranu, obnovu a trvalou péči o ohrožené kulturní památky, jejichž další chátrání a postupný zánik by ČR přivodil nenahraditelné kulturní ztráty. Alarmující pro památkový fond není jen počet kulturních památek ve stavu ohrožení, ale především vysoký počet kulturních památek nacházejících se dlouhodobě na hranici přijatelného (udržitelného) stavu. Při nedostatečné a systematické péči je velká pravděpodobnost, že se tento stav změní na stav ohrožení, který pak bude znamenat velké hmotné, kulturní i politické škody.

Se vstupem ČR do EU se přiblížila možnost získat část prostředků na financování obnovy památek z fondů EU. Žádný program EU však není prioritně zaměřen na obnovu památkového fondu v jednotlivých zemích, finanční prostředky lze získat jen jako podíl z programů na podporu služeb a cestovního ruchu. Vzhledem k výši těchto prostředků a poměrné složitosti a zdoluhavosti administrativních procedur bude i v budoucnu ležet těžiště financování obnovy památkového fondu v ČR na vlastnících. Stav a množství objektů vyžadujících více či méně nákladnou obnovu neumožňuje spoléhat pouze na přímou podporu ze strany státu, ale tíha financování památkové péče musí být rozložena na více subjektů, a hlavně na odlišné typy subjektů – od státu přes soukromé vlastníky, uživatele, sponzory, veřejnoprávní korporace, jako jsou obce a kraje, až k občanským sdružením či nadacím. Předpoklad, že perspektiva vývoje v oblasti péče o památky v horizontu 10 let bude výrazně ovlivněna celkovým stavem hospodářství v ČR a že v případě růstu soukromého sektoru lze očekávat zvýšení investic do obnovy památek, se nepotvrdil.

Ze statistiky vytvořené z výročních zpráv o plnění rozpočtu MK ČR uveřejněné ve Sborníku statí o kultuře v letech 1998-2003 vyplývá mimo jiné, že finanční podpora určená na obnovu Památkového fondu v ČR má ve sledovaném období stagnující či spíše klesající tendenci. Přestože ve sledovaném období pozvolna rostl HDP ČR, je na obnovu památkového fondu, jak vyplývá z údajů MK ČR, vynakládáno méně peněz. Významná úloha při obnově památek spočívá na kraji a jeho možnosti přispět na obnovu z krajského rozpočtu. Ale ani tyto finanční prostředky nemohou zabezpečit obnovu památkového fondu v potřebném rozsahu. Výše příspěvku z rozpočtu kraje je závislá na zákonem stanoveném rozpočtovém určení daní.

System péče o kulturní památky by měl být posílen o zvýšení motivace vlastníků památek. Vlastnictví památkově chráněného objektu by nemělo být pocíťováno pouze jako přítěž, ale jako záležitost prestiže. Ze strany státní památkové péče by měl být majitelům památkových objektů poskytován nejen lepší servis, ale vzhledem k určitému omezení práv v nakládání s majetkem i odpovídající možnost získání finančních dotací. Vztah mezi orgány památkové péče a vlastníky by měl být chápán především jako partnerství.

Památková péče by měla být zaměřena především na dvě hlavní oblasti, a to na národní kulturní památky a památky UNESCO. Na podporu obnovy kulturních památek jsou nezbytné krajské celoplošné programy s možností diferenciacie dle rozsahu a nákladnosti prací. Z pohledu budoucnosti se tak pro péči o kulturní památky jeví jako nadějně nové postavení krajů, které by měly v řešení problémů památkové péče na svém území převzít postupně rozhodující úlohu.

RESUME

In this thesis, there are defined basic problems of monument care. These display a total status of the Monuments Fund and permanently increasing lack of funds for its preservation. Getting sufficient financial resources for the preservation, reconstruction and constant care of endangered cultural monuments seems to be a primary task of the monument care. The other dilapidation and gradual disappearance would bring irreplaceable cultural losses. Not only the number of endangered cultural monuments but especially the high number of cultural monuments being on a boundary of acceptable status are alarming for the Monuments Fund. In case of insufficient and non-systematic care there is a high probability this state will change into a state of emergency carrying big material, cultural and political damages.

With the entry of the Czech Republic to the European Union we got near to a possibility to obtain a part of financial resources for covering the reconstruction of monuments from UE funds. There is no EU programme which is solely focused on renewal of the Monuments Fund in appropriate countries. Finance can be obtained only as a part of programmes for a support of services and tourism. With regard to the the height of the required finance and relatively difficult and long administrative process, in the future the crux of financing the renewal of the Monuments Fund will lie on owners. The state and quantity of buildings requiring an expensive reconstruction do not make possible to rely on a direkt support of the state authorities only. The weight of financing the monument care has to be divided into more subjects and especially into different types od subjects – from the state over private owners, users, sponsors, public corporations as e.g towns and regions up to civil associations or foundations. The presumption that the prospects of development in the area of monument care in the next 10 years will be affected by the overall condition of the economy in the Czech Republic and that with the growth of the private sector there will be increase in investment in monuments reconstruction, proved fake.

The statistics made of the annual report about fulfilment of the budget of the Ministry of Culture of the Czech Republic publicized in the collection of treatises on culture in 1998-2003 says that the financial support intended for the reconstruction of the Monuments Fund in the Czech Republic has a stagnant or more likely falling tendency in the tracking period. The report of the Ministry of Culture of the Czech Republic announce that for the reconstruction of the Monuments Fund there is still provided little money despite

growing the GDP in the tracking period. The significant role while renewing monuments reposes upon a regional authority and its possibilities to contribute to the reconstruction from the regional budget. Anyway these financial resources cannot fully cover needs for reconstruction of the Monuments Fund. The height of the grant from the regional budget depends on the budget tax rating provided by law.

The system of monument care ought to be reinforced by increasing the motivation of monuments owners. The ownership of listed buildings should not be a burden but it should be considered as a matter of prestige. The monuments owners should be provided with not only a better service on the part of national monument care, but with respect to a curtailment of the rights of property disposing, they should be given a possibility of getting the grant. The relationship between the monument care authorities and monument owners should be understood above all as a partnership.

The monument care should be focused on the two main areas, namely National monuments and UNESCO monuments. The regional full-area programmes with the possibility of differentiation in extent and work cost are necessary in support of monument reconstruction. For future, the new layout of districts which should take a leading role in solving the monument care problems seems promising.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KNÍŽNÍ PUBLIKACE

- [1] JURŇÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo-zvláštní část. Brno: MU, 2010. ISBN 978-80-210-4847-8.
- [2] DVOŘÁK, M. Katechismus památkové péče. Praha: Národní památkový ústav, 2004. ISBN 80-86234-55.
- [3] HOBZEK, J. Vývoj památkové péče v Českých zemích. Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, odborové informační středisko VTEI. 1987.
- [4] KAIGEL, J., PECHOVÁ, K., ZÍDEK, M. Příručka vlastníka kulturní památky. Praha, Ministerstvo kultury, 2003. ISBN 80-86310-19-1.
- [5] ZÍDEK, K., KLUSOŇ, J. Zákon o státní památkové péči a jeho prováděcí předpisy s komentářem. 1 vyd. Praha: ABF, 2005. ISBN 80-86905-10-1.
- [6] NETOLICKÁ, M. Problémy financování památkové péče v ČR. Praha: VŠ ekonomická, Katedra veřejných financí, 1998. ISBN 80-7070-466-6.
- [7] FILIP, J. Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva. 2.dop. vyd. Brno: MU, 2004.
- [8] VOŠÁHLÍK, A. Ještě k památkové ochraně vybraných částí sídel a krajiny. Zprávy památkové péče, 1997.
- [9] ŠMÍD, L. UNESCO. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986.
- [10] VINTER, V. Stručný slovník památkové péče. Ústí nad Labem: 1983.
- [11] PAVEL, J. Ochrana kulturních památek. Praha: KU, 1969. ISBN 1011-6357
- [12] MINISTERSTVO KULTURY. Sborník statí o kultuře v České republice v období 1998-2003. Praha: MK, 2004. ISBN 80-7068-180-2.
- [13] DOLÁKOVÁ, M., HOSÁK, L. Dějiny města Bystřice pod Hostýnem. Brno: Nakladatelství Blok, 1980. ISBN 47-026-80.
- [14] BAKEŠ, M. a kol. Finanční právo. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-431-7.
- [15] SAMEK, B. Umělecké památky Moravy a Slezka. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200.0474-2.

ČASOPISECKÉ A OSTATNÍ ZDROJE

- [1] KAIGL, J. Několik poznámek ke změnám ve státní památkové péči v roce 2003. Zprávy památkové péče, 2003.
- [2] ELIÁŠ, J. Stavebně historický průzkum bystřického zámku. Bystřice pod Hostýnem: 1993.
- [3] NEDĚLNÍKOVÁ, E., CHYBOVÁ, H. Bystřice 1368-2008. Katalog k výstavě o historii města Bystřice pod Hostýnem. BpH: 2008. s. 15. ISBN 978-80-904117-0-8.
- [4] JANEČKOVÁ, B., NEDĚLNÍKOVÁ, E. Vzpomínky posledních obyvatel zámku. Zpravodaj města Bystřice pod Hostýnem. BpH: 2000, č. 11.
- [5] JANEČKOVÁ, B., NEDĚLNÍKOVÁ, E. Rekonstrukce fasády předzámčí. Zpravodaj města Bystřice pod Hostýnem. BpH: 2006, č. 7.
- [6] JANEČKOVÁ, B., NEDĚLNÍKOVÁ, E. Obnova fasády předzámčí. Zpravodaj města Bystřice pod Hostýnem. BpH: 2006, č. 11.
- [7] JANEČKOVÁ, B., NEDĚLNÍKOVÁ, E. Obnova části fasády předzámčí a rekonstrukce střešního pláště zámku. Zpravodaj města Bystřice pod Hostýnem. BpH: 2007, č. 10.
- [8] JANEČKOVÁ, B., NEDĚLNÍKOVÁ, E. Zámecké fasády. Zpravodaj města Bystřice pod Hostýnem. BpH: 2008, č. 5.
- [9] JANEČKOVÁ, B., NEDĚLNÍKOVÁ, E. Opravy zámeckých fasád pokračují. Zpravodaj města Bystřice pod Hostýnem. BpH: 2008, č. 8.
- [10] JANEČKOVÁ, B., NEDĚLNÍKOVÁ, E. Severní fasády bystřického zámku prohlédnou. Zpravodaj města Bystřice pod Hostýnem. BpH: 2009, č. 8.
- [11] JANEČKOVÁ, B., NEDĚLNÍKOVÁ, E. Zámecké fasády jako nové. Zpravodaj města Bystřice pod Hostýnem. BpH: 2010, č. 6-7.
- [12] MZA Fond G 194. Rodinný archiv Laudonů, kart. 30, inv. č. 820. Pozůstalostní záležitosti majetku Ernsta Oliviera Loudona, protokol sepsaný 14. 12. 1915 notářem Hugo Hildem v Purkersdorfu.
- [13] MZA Fond G 194. Rodinný archiv Laudonů, kart. 30, inv. č. 819. Závěť Ernsta Oliviera Loudona.
- [14] PERŮTKOVÁ, M. Loudonové v Bystřici pod Hostýnem. Vlastivědná revue Střední Morava. Olomouc: 2003. ISBN 1211-7889.

- [15] SOkA KROMĚŘÍŽ. Fond B-a-4. Archiv města Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 341.
Parcela zámecké zahrady.
- [16] SOkA KROMĚŘÍŽ. Pamětní kniha obce, dosud nezpracovaný fond.
- [17] SOkA KROMĚŘÍŽ. Fond B-a-4. Archiv města Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 64.
Zápisy o schůzích městské rady 1931-1935.
- [18] SOkA KROMĚŘÍŽ. Fond B-a-4. Archiv města Bystřice pod Hostýnem, inv. č. 64.
Kronika města Bystřice pod Hostýnem 1921-1938.

LEGISLATIVA

- [1] Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších změn.
- [2] Vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] Zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky.
- [4] Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.
- [5] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.
- [6] Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava české republiky.
- [7] Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
- [8] Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- [9] Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [10] Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- [12] Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- [13] Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů.
- [14] Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 508/2000/ES ze dne 14. února 2002 o programu Kultura 2000.
- [15] Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví publikovaná pod č. 159/1991 Sb.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] Oficiální stránky Ministerstva kultury ČR. [online]. [citováno dne 19. 2. 2011]. Dostupný z www: [http://www.mkcr.cz/Prohlášení věci za kulturní památku](http://www.mkcr.cz/Prohlášení_věci_za_kulturní_památku).
- [2] Oficiální stránky Ministerstva kultury ČR. [online]. [citováno dne 19. 2. 2011]. Dostupný z www: [http://www.mkcr.cz/Zrušení prohlášení věci za kulturní památku](http://www.mkcr.cz/Zrušení_prohlášení_věci_za_kulturní_památku).
- [3] Oficiální stránky Ministerstva kultury ČR. [online]. [citováno dne 23. 2. 2011]. Dostupný z www: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035>.
- [4] Oficiální stránky města Bystřice pod Hostýnem. [online]. [citováno dne 26. 3. 2011]. Dostupný z www: : [http://www.mubph.cz/clanek/historie zámku](http://www.mubph.cz/clanek/historie_zámku).
- [5] Oficiální stránky Národního památkového ústavu. [online]. [citováno dne 26. 3. 2011]. Dostupný z www: [http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php/nemovité kulturní památky](http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php/nemovité_kulturní_památky).
- [6] Oficiální stránky Národního památkového ústavu. [online]. [citováno dne 19. 3. 2011]. Dostupný z www: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/zakony-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty/unesco/>.
- [7] Oficiální stránky Ministerstva zahraničních věcí. [online]. [citováno dne 13. 3. 2011]. Dostupný z www: [http://www.mkcr.cz/cz/ministerstvo/knihovna/sbornik-stati-o-kulture-44731/Sborník státí o kultuře v letech 2004-2009](http://www.mkcr.cz/cz/ministerstvo/knihovna/sbornik-stati-o-kulture-44731/Sborník_státí_o_kultuře_v_letech_2004-2009).
- [8] Lidová architektura. [online]. [citováno dne 18. 3. 2011]. Dostupný z www: <http://www.lidova-architektura.cz/prehled-seznam/encyklopedie/unesco-organizace-osn.htm>.
- [9] Strukturální fondy EU. [online]. [citováno dne 18. 3. 2011]. Dostupný z www: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/810a501c-e85f-4e99-92f3-d1824296f1d4/Regionalni-operacni-programy>.
- [10] EUR – Lex. [online]. [citováno dne 18. 3. 2011]. Dostupný z www: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/oj/2006/l_378/l_37820061227cs00220031.pdf
Rozhodnutí Evropského parlamentu a rady č. 1903/2006/ES.
- [11] Oficiální stránky Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. [online]. [citováno dne 25. 2. 2011]. Dostupný z www: http://www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_03.htm.

- [12] Zpravodajství idnes. [online]. [citováno dne 15. 2. 2011]. Dostupný z www: http://www.cestovani.idnes.cz/pamatne-petrove-boude-v-krkonosich-hrozi-pad-kvuli-plisni-a-vandalum-1iy-/igcechy.aspx=A110217_210701_hradec-zpravy_klu.
- [13] Nadace VIA. [online]. [citováno dne 12.3.2011]. Dostupný z www: <http://www.nadacevia.cz/cz/pomahejte-s-nami/fond-kulturniho-dedictvi>.
- [14] Nadace Český barok. [online]. [citováno dne 12.3.2011]. Dostupný z www: <http://www.barok.cz>.
- [15] Zákon o kulturních památkách č. 22/1958. [online]. [citováno dne 18. 3. 2011]. Dostupný z www: <http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/1958>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika.
EU	Evropská unie.
KP	Kulturní památka.
MPR	Městská památková rezervace.
MPZ	Městská památková zóna.
NKP	Národní kulturní památka.
ROP	Regionální operační program.
IOP	Integrovaný operační systém.
PZAD	Program záchrany architektonického dědictví.
NPÚ	Národní památkový ústav.
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu.
SPP	Státní památková péče.
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj.
ESF	Evropský sociální fond.
FS	Fond soudržnosti

SEZNAM OBRÁZKŮ

[1] Obrázek č. 1 Nádvoří zámku před rekonstrukcí.....	67
[2] Obrázek č. 2 Zadní část zámku během rekonstrukce.....	69
[3] Obrázek č. 3 Nádvoří zámku po rekonstrukci.....	72

SEZNAM TABULEK

[1] Tabulka č. 1 Finanční vybavení památkových dotačních programů

MK v období 2004-2009 v mil. Kč.....45

SEZNAM GRAFŮ

[1] Graf č. 1 Alokace prostředků z fondů EU v České republice pro ROP v cíli Konvergence.....	50
[1] Graf č. 2 Výše poskytnutých finančních prostředků v rámci veřejné podpory a vlastních příjmů vlastníka KP.....	71